KSIĘGARNIA „CZYTAJ" Łódź

№ 65 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

הײַנט 6 זײַטען

23-טער יאהרגאַנג || 17 marca 1930 r. || מאָנטאָג, פ׳ תשא י״ז אדר תר״צ || רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אַדמיניסטראַציע 10047.

פּירטער טאָג פון רעגירונגס-קריזיס

די קאָמענטאַרען פון די פּאָליטישע קרייזען וועגען אַפּיציעלען קאָמוניקאַט פון פּרעזידיום פון מיניסטאַרען-ראַט

וו אַ ר ש אַ. (טעלעפאָניש) נאָכ׳ן אָפּי-ציעלען קאָמוניקאַט פון מיניסטער-ראַט, וואָס די פּאַסט-אַגענטור האָט פאַרגעשטעלט, מאַכט דער ביטע פון פּראַפ. באַרטעל ווײַטער דימיסיע, האַלט מען אין די פּאָליטישע קרייזען, אַז דער מלוכה-פּרעזידענט וועט גיכן אָננעמען די דימיסיע פון פּרעמיער באַרטעל און וועט אַרויס די גאַנצע שוועבע לאַגע. רעגירונגס-קריזיס אויפ׳ן סײַם.

מען שמועסט אויך, אַז עס זאָל זײַן ערשײַנען אַ דעקלאַראַציע פון דעם קאָמוניקאַט פאַר דער אויסלענדישער פּרעסע, און ווײַלכער עס ווערט גענויגט אַז דער מלוכה-פּרעזידענט האָט די דימיסיע נאָך אָנגענומען.

מען האַלט דערווײַל, אַז די לאַגע איז זעהר אָנגעשטרענגט און דער שלוס פון דער סיטואַציע ליגט אין די הענט פון מאַרשאַל פּילסודסקי.

טאָג-אָרדנונג פון דער סעסיע פון אַדמיניסטראַטיווען קאָמיטעט

לאָנדאָן, 16 (יטא) פעליקס וואַרבורג האָט פאַרעפענטליכט די טאָג-אָרדנונג פון דער סעסיע פין אַדמיניסטראַטיווען קאָמיטעט, וואָס ווערט געעפענט זונטאָג דעם 23 מערץ אין לאָנדאָן. דער טאָג-אָרדנונג איז פאָלגענדער: 1) אָר-גאַניזאַציאָנעלע פראַגען פון דער יודישער אַגענץ און די פונקציעס פון אַדמיניס-טראַטיווען קאָמיטעט, 2) בודזשעט און פינאַנציעלע אויסזיכטען, עקאָנאָמישע לאַ-גע אין א״י און טעטיגקייט פון דער אַגענץ, 3) ערד פּאָליטיק, 4) פּאָליטישע פראַגען. די סעסיע וועט וואַהרשיינליך דויערן 4–5 טעג.

פעליקס וואַרבורג, ד״ר צירוס אַדלער, אַלעקסאַנדער פאַן בעקער, סימענס און היימאַנס זענען שוין אָנגעקומען קיין לאָנדאָן.

עס איז אויך שוין אַרויסגעפאָהרען צו דער סעסיע פון אַדמיניסטראַטיווען קאָמיטעט לואי ליפּסקי.

פערמאַכט יודישע הילפס-געזעל-שאַפט אין לענינגראַד

מ אָ ס ק ו ע 16 מערץ (יט״א) לויט אַ פעראָרדנונג פון דער מאַכט איז געשלאָסען געוואָרען די יודישע הילפס-געזעלשאַפט „יעקאָפּאָ" אין לענינגראַד, די געזעלשאַפט האָט עגזיסטירט פון יאהר 1914, זי האָט אויסגעהאַלטען אַ מושב זקנים און אַנדערע פילאַנטראָפּישע אַנשטאַלטען.

רוסישע אַנטיסעמיטישע אַרבייטער

ווילען פערברענען אַ יודישען אַרבייטער לעבעדיגערהייט

מ אָ ס ק ו אַ, (יט״א)

דר יודישער אַרבייטער ווינוצקי, פון דער פאַבריק „קאָמונאַר" אין דער שטאָט זאַפּאָראָשע, אוקראַינע, איז שווער גוישט פערברענט געוואָרען לעבע-דיגערהייט צוליב אַ מיוולאָנישען אײַנ-פאַל פון צוויי רוסישע אַנטיסעמיטישע אַרבייטער פון דער זעלבער פאַבריק.

די אַנטיסעמיטען האָבען זיך פער׳-נב׳עט צו ווינוצקי׳ן בעת ער איז אין זײַנע רוהע-שטונדען געשלאָפען אין דער פאַבריק און האָבען אונטערגעצונדען זײַנע קליידער. בײַדע בולוגאַנעס זענען בעזוי-פינגט געוואָרען פון דער פאַבריק און זע נען איבערגעגעבען געוואָרען צום געריכט.

גרויסע מיסבּרויכען אין 2 לעמבערגער קאָאָפּעראַטיווע בענק

די דירעקטאָרען פון די בענק אַרעסטירט

לעמבערג. 16. מערץ (א. וו.) נאָך מען האָט דער אויספאָרשונגס-אַמט אַרעסטירט צוויי דירעקטאָרען: דעם די-רעקטאָר פון דער קאָאָפּעראַטיווער פּאָלקס-באַנק און דעם דירעקטאָר פון דער פּוילישער קאָאָפּעראַטיווער באַנק און זײַן שטעל-פערטרעטער, אין חשד צו האָבען בעגאַנגען גרויסע מיסבּרויכען. דער אַרעסט איז דורכגעפיהרט געוואָרען נאָך דער דורכגעפיהרטער רעוויזיע אין די בוכער.

בײַדע קאָאָפּעראַטיווע בענק האָבען בע שעפטיגט אַ ביוראָ-פערסאָנאַל פון 27 פּערזאָן און בערך 2500 אַגענטען אין-בער׳ן גאַנצען לאַנד, וואָס האָבען פער-קויפט דאָלאַרובלען אויף ראַטען.

די אַרעסטירטע זענען נאָכ׳ן אָפּגעבען ערקלערונגען אַרויסגעלאָזען געוואָרען אויף דער פרײַ.

אַפּקלאַנגען פון דער גנבה אין דער לעמבערגער פּאָסט

איינער פון די גנבים אַרעסטירט

לעמבערג, 16. מערץ. (א.וו.) אין שייכות מיט דער גנבה פון אַ גרויסער צאָהל פּאָסט-מאַרקען פון דער לעמבער-גער פּאָסט, איז דערהאַלטען געוואָרען אַ ידיעה פון זלאָטשאָוו, אַז די דאָרטיגע פּאָליציי האָט אַרעסטירט איינעם פון די גנבים. דער אַרעסטירטער האָט זיך מודה געווען אין דער שולד און אויסגע-געבען זײַנע מיטהעלפער, וואָס ווערען געזוכט דורך דער פּאָליציי.

געשטאָרבען פּרימאָ דע ריווערא

פּ אַ ר י ז, 16. מערץ. (א. וו.) אין אײַנ-נעם פון די פּאַריזער האָטעלען איז גע-שטאָרבען דער פריהערדיגער ערשטער וואָס אָפּגעוואָרפענער דיקטאַטאָר פון שפּאַ-ניען, גענעראַל פּרימאָ דע ריווערא. ער איז קראַנק געווען אויף אַ צוקער-קרענק.

פּרימאָ דע ריווערא האָט לעצטענס בדעה געהאַט צו פאָהרען זיך קורירען קיין פראַנקפורט אַם מײַן, בײַ איינעם פון די דאָרטיגע דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען. דער טויט איז אָבער געקומען אומגיכע רולם.

געריכטס-אויספאָרשונג וועגען שחיטה אין חברון

י ר ו ש ל י ם, (יט״א)

דער ריכטער מילער האָט פאַרענדיגט שוין די אויספאָרשונג בנוגע די מאָרדען, וואָס זענען אויסגעפיהרט געוואָרען אין הויז פון הרב סלאָנים בעת דער חברונ׳ער שחיטה. אַלע נאָטאַבלען פון חברון, וואָס זענען פערהערט געוואָרען האָבען זיך בעמיהט רעהנצוואַשען די 2 חשוב׳ע אַראַבער פון שטאָט — נאָסער עדין און אַזרא עלאַראַפי, וועלכע ווערען בעשול-דיגט אין אָנטיילנעמען אין דער שחיטה. ריכטער מילער האָט מבטל געמאַכט די אָנקלאַגע לגבי נאָסער עדין, דאַגעגען אַזרא עלאַראַפי און נאָך 3 אַראַבער ווע-רען צוגעצויגען צו פאַראַנטוואָרטליכקייט אַלס שולדיגע און אויספיהרען מאָרדען מיט פּרעמעדיטאַציע.

סאַלאַ קרול (וואַרשאַ)
יוסף מרדכי האַמבורסקי
פ ע ר ה ײ ר אַ ט
וואַרשאַ, מערץ 1930

צו דער חתונה פון
יוסף האַמבורסקי
מיט פרל. **סאַלאַ קרול**
גראַטולירען הערצליך
מענדיל האַמבורסקי
און פאַמיליע.

צו דער חתונה פון ל. מיין ברודער און שוואָגער
יוסף מרדכי
מיט פרל. **סאַלאַ קרול**
ווינשען אַ האַרציגען מזל-טוב און אַ גליקליכע צוקונפט
פעליקס האַמבורסקי
און פאַמיליע.

צו דער חתונה פון אונזער ל. קוזין
יוסף האַמבורסקי
מיט פרל. **סאַלאַ קרול**
ווינשען מיר אַ האַרציגען מזל-טוב און פיל גליק און צופרידענהייט
ל. הילער און פרוי.

צו דער חתונה פון
יוסף האַמבורסקי
מיט פרל. **סאַלאַ קרול**
ווינשען אַ האַרציגען מזל-טוב און פיל גליק
ש. אַפּעל און פאַמיליע

ה׳ **יוסף האַמבורסקי**
און פרל. **סאַלאַ קרול**
צו זייער חתונה מיין האַרציגען מזל-טוב
יוסף טורקא

ה׳ **יוסף האַמבורסקי**
צו זיין חתונה מיט פרל.
סאַלאַ קרול
ווינשען פיל גליק
פנחס לובינסקי
ל. ווינער

Niniejszem komunikuję, iż wydaliłem następujących pracowników

1) **Jakóba Iżbickiego, Zielona 63**
2) **Siesę (Szejwa) Blibaum, Szkolna 16**

Od dnia 15 b. m. wymienieni nie mają prawo inkasować żadnych należności w imieniu naszej firmy.

Z poważaniem
„Spedhandpol"
Przedsiębiorstwo Ekspedycyjna-Przewozowe
Salomon Goldkorn
Łódź, Piotrkowska 26, telefon 116-47.

ד אַ נ ק ז אַ ג ו נ ג
די פ אַ מ י ל י ע פון פערשטאָרבענעם
נ״ע **משה ארנוואלד**
דריקט אויס אַ הערצליכען דאַנק דער יודישער אַרטיסטען-משפחה אין לאָדז, וועלכע האָט אָפּגעגעבען דעם לעצטען כבוד דעם פערשטאָרבענעם גאַנץ בעזונדער דריקט אויס די פאַמיליע אַ דאַנק די חברים **סטרוגאַטש און האַמבורגער** פאַר זייערע אמת׳ע און אויפ-ריכטיגע מיטגעפיהל-רעדעס, וואָס זיי האָבען געהאַלטען אויפ׳ן פרישען קבר פון פערשטאָרבענעם.

די גראַנדיעזע יובילעאום-פייערונג

צום 60-טען געבורטס-טאָג פון ד״ר יהושע טהאָן

ק ר אַ ק אַ, 16 (יט״א) הײַנט איז דאָ פאַרגעקומען די פייערונג פון 60-יעהריגען יובילעאום פון ד״ר יהושע טהאָן. אין דער וואוינונג פון ד״ר טהאָן זענען געקומען פיל דעלעגאַציעס פון אינסטיטוציעס און אָרגאַניזאַציעס איהם גראַטולירען.

צום הײַנטיגען נומער פון „נאָווי דזיענניק" איז ערשינען אין אַ גרויסען פאָרמאַט און איז געווידמעט דעם בעל-היובל. דער נומער ענטהאַלט אַרטיקלען וועגען ד״ר טהאָן פון פּרעזידענט סאָ-קאָלאָוו, פּראָפ. ווײַצווין, פּראָפ. שאָר, רעפּ. האַרטגלאַס א. א.

הײַנט איז אויך פאָרגעקומען אַ ספּעצ-יעלע זיצונג פון צענטראַל-ראַט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין קליין פּוילען, געווידמעט דעם „בעל-היובל, אויף וועלכער עס זענען געהאַל-טען רעדעס.

4 נאָכמיטאָג איז אין טעאַטער פאָר-געקומען אַ אַקאַדעמיע, אויף וועלכער עס זענען געלייגט געוואָרען פיל בעג-רליסונגען. עס האָבען גערעדט ד״ר לע-זער, אין נאָמען פון „קאַלאַ", האַרט-גלאַס אין נאָמען פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, צימערמאַן אין נאָמען פון די פּרויען, רעד. גאָלדבערג, אין נאָמען פון „הײַנט" און ציוניסטישער אָרגאַ-ניזאַציע.

נאָך די רעדעס האָט גענומען דאָס וואָרט דער בעל-היובל, וואָס האָט אין אַ קורצער העבראַאישער רעדע געענט-פערט אויף אַלע בעגריסונגען.

אין משך פון טאָג זענען צום בעל-היובל אָנגעקומען הונדערטער בעגרי-סונגען פון גאַנצען לאַנד און פון אויס-לאַנד.

דער יובילעאום קאָמיטעט פּלאַנט אַרויסצוגעבען אַ זאַמלונג מיט ד״ר טהאָן׳ס אַרטיקלען.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער מיטגליד ה׳
יהושע פינגערהוט צוליב דעם טויט פון זיין ברודער
אליעזר וואלף פינגערהוט
ד י פ ע ר וו אַ ל ט ו נ ג
פון צענטראַלען יודישען האַנדווערקער-פערבאַנד
אין לאָדז, פּאָלודניאָוואַ 4.

Dr. med. Adam Bender
נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 41-75
ספּעצ. פאַר אינערליכע און האַרץ-קראַנקהייטען

Dr. A. Mazur
ווסכאָדניאַ 65, — טעל. 166-01
נעמט אָן פון 12.30—1.30 און 4—6 (נאָכמ.)

Dr. med. H. Lajchter
צאָהן-כירורג
קיפּער, דזשאַנסלעס גומען, צינג-קראַנקהייטען א.ד.ג.
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף זשעלאַנאַ 9, טעל. 149-66 1 שטאָק פראָנט

ווינער אָרטאָפּעדישע פּראַצאָווניע
— אונטער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וואָקלאַדקעס געגען פלאַט פיס קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַטען א. ז. וו. גדאַנסקאַ 28 וו 1, פון 5—7 אָוונט.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייט
קאָנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127-81
שפּרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17, פון 2 ביז 3 נאָכמ.

עלעקטרישע
פאַגאַטאָוויע!!
טעלעפאָן 118-36
סטאַדאָלניאַנאַ 4
טעטיג אַ גאַנצע מעת-לעת.

Dr. Wołkowyski
צ ע ג י ע ל נ י אַ נ אַ 25
טעלעפאָן 126-87
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנק-הייטען און מענער-שוועכע. עלע-אַרט אַנאַליזען בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2, און פון 6—9 אָוונד.
בעזונדער „וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

די סעסיע פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט נעכטען געעפענט אין לאנדאן

געעפענט די סעסיע פון ציוניסטישן אקציאנס-קאמיטעט אין לאנדאן

לאנדאן, 16 (יט"א) היינט איז דא געעפענט געווארען די סעסיע פון אקציאנס-קאמיטעט פון דער אלוועלטליכער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

דער טאג ארדנונג פון דער סעסיע איז פאלגענדער: 1) בעריכט און דיסקוסיע איבער דער פאליטישער סיטואציע אין לאנדאן, א"י און גענף, 2) דיסקוסיע איבערן פארשלאג פון מיטגליד פון אקציאנס-קאמיטעט מאיר גראסמאן וועגן שאפען א פאליטישן קאמיטעט אויף אנפיהרען מיט דער פאליטישער ארבייט און צונויפרופען דעם ציוניסטישן קאנגרעס אין יאהר 1930, 3) א"י בודזשעט און פינאנציעלע לאגע, טעטיגקייט פון קרן-היסוד און הילפס-פאנד, 4) דיסקוסיע איבערן פארשלאג פון אדאלף בערנארד וועגן פינאנסירען די איינוואנדערונג קיין א"י 5) פראבלעמען פון ערד-קויף, פאליטישע טעטיגקייט פון דער יודישער אגענץ, העברעאישע קולטור, טעטיגקייט פון קאמיטעט פון די יודישע דעלעגאציעס און ארגאניזאציאנעלע פראגען.

געעפענט די אלפוילישע קאנפערענץ פון „מכבי" אין ווארשא

ווארשא, 16 מערץ (יט"א) אין איינשטיינ'ס זאל פון יודישען אקאדעמישען הויז האט זיך נעכטען געעפענט די אלפוילישע קאנפערענץ פון „מכבי". עס זענען געקומען 111 דעלעגאטען פון 37 שטעט. אין פרעזידיום איז געוועהלט געווארען: דירעקטאר אילק (קראקע), ד"ר ציק (לעמבערג), פארבער (ווארשא) און שטיינשניידער (לאדז).

די קאנפערענץ, בעגריסט ד"ר גאטליב אין נאמען פון דער יודישער קהלה אין ווארשא, קערנער- אין נאמען פון יודישען קאלא, ד"ר קלומפל אין נאמען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע א. א. עס איז אויך אנגעקומען בעגריסונגען פון אויסלאנד און פון „קרן קימת".

נאכמיטאג איז געוועהלט געווארען א צ. ק. פון „מכבי".

סטודענטען-מיטינג אין ירושלים
וועגן דער שטעלונג צום קאנצלער ד"ר מאגנעס.

ירושלים, (יט"א)
אויף דעם מיטינג פון די סטודענטען פון העברעאישען אוניווערזיטעט, וועגען וועלכען מיר האבען שוין טעלעגראפיש בעריכטעט, איז מיט א מעהרהייט פון 49 שטימען געגען 31 אנגענומען געווארען א רעזאלוציע וועגן דער שטעלונג צום אוניווערזיטעטס קאנצלער ד"ר י. ל. מאגנעס. די רעזאלוציע לויטעט:

דער סטודענטען-מיטינג פראטעסטירט ווי אמשארפסטע געגען דער טעטיגקייט פון ד"ר מאגנעס, וועלכער גראבט אונטער די נאציאנאלע דיסציפלין און שטעהט אין א בולט'ער אפאזיציע צו די שטרעבונגען פון יודישען פאלק אין זיין לאנד. די אויסערליכע וועלט טיילט ניט אפ די פערזאן פון ד"ר מאגנעס פון זיין אפיציעלען אמט. ניט קוקענדיג אויף זיין ערקלערונג, דאס ער האנדעלט אויסשליסליך אויף זיין אייגענער פעראנטווארטליכקייט. די פערזאמלונג פאדערט דעריבער אויף דעם ווער-הלאומי און דעם אקציאנס-קאמיטעט צו מאכען די נויטיגע שריט אין דער ריכטונג.

עמיל אבדולאה אינטערוועניערט לטובת ארעסטירטע און צום טויט-פער-משפט'ע אראבער

ירושלים, (יט"א)
פון די בעריכטען, וואס ווערען פערעפענטליכט אין די אראבישע צייטונגען, איז צו זעהן, דאס דער עמיר פון עבר-הירדן אבדולאה האט ערפאלגרייך אינטערוועניערט פאר דער בעפרייאונג פון בעקאנטען אינטאמאר שייך מוזאפאר און אנדערע אראבישע באיקאטיסטען און יפו.

די אראבישע פרעסע מעלדט מיט, דאס שייך מוזאפאר האט בעזוכט דעם עמיר אבדולאה און אמאן און האט איהם נעדאנקט פאר דער אינטערווענץ. דער עמיר האט אויך פערשפראכען זיך צו בעמיהען, אז עס זאלען בעפרייט ווערען אלע ארעסטירטע און עס זאלען בכלל אמנעסטירט ווערען אלע אראבער, וואס זענען פער'משפט געווארען צום טויט פאר'ן אנטייל אין די אונרוהען.

פרענקעל-ירושה ארייגעפאלען קיין קאוונא?

קאוונא. — א סענסאציע האט דא ארויסגערופען די ידיעה, אז אנ- געקומען פון ברעסלוי, וועגען דער ירושה וואס עס בעקומען די אינטערעסענטען פון א גרויס האנדעלס-הויז אין קאוונא, די משפחה פרענקעל. עס האנדעלט זיך וועגען א פערמעגען פון 18 מיליאן דאלאר.

מען גרייט זיך צו דער אנטי-פסח קאמפאניע אין רוסלאנד

מאסקווע 16 מערץ (יט"א) דער פערבאנד פון גאטלאזע האט פערעפענטליכט אנ'אויפרוף, אין וועלכען עס ווערט פראקלאמירט די אנטי-פסח קאמפאניע, אינ'ם אויפרוף ווערט געזאגט, אז אזוי ווי דער יודישער און קריסטליכער פסח פאלט איצט צונויף אין איין צייט זאל די קאמפאניע געפיהרט ווערען צוזאמען. דעם 19 אפריל בייגאכט וועלען פארקומען נאכט-דעמאנסטראציעס מיט אנטי-פסח פלאקאטען.

דעם 20 בייטאג וועלען פארקומען מאסען-דעמאנסטראציעס. יעדער ארבייטער וועט מוזען ארבייטען אין פסח. די קאמפאניע וועט אויך אויסגענוצט ווערען אויף דער פראפאגאנדע צו שליסען די קירכען און שולען. דער צ. ק. פון די גאטלאזע האט ארויסגעגעבען אינסטרוקציעס צו די ארטיגע אפטיילונגען, אז אויף די ערטער, וואו די בעפעלקערונג איז געגען שליסען די שוהלען אדער די קירכען, זאל מען זיין איינגעהאלטען און מיט געוואלט זיי נישט שליסען.

פראצעס וועגען א ריזען-ירושה
נאכ'ן יודישען טעאטער-מאגנאט אברהם ערלאנגער

ניו-יארק, (יט"א)
א גרויסע סענסאציע האט דא ארויסגערופען דער פראצעס וועגען דער ירושה נאכ'ן בעקאנטען יודישען טעאטער-מאגנאט אברהם ערלאנגער, וועלכער האט איבערגעלאזען א פערמעגען פון העכער 25 מיליאן פונט.

דער ברודער פון פערשטארבענעם, רובין מיטשעל ערלאנגער בעשטרייטעט צוליב יורידישע מאטיווען די ירושה-תביעות פון דער אלמנה נאך דעם פערשטארבענעם. פרוי ערלאנגער האט בעאויפטראגט צו שטיצען איהר תביעה איינעם פון די גרעסטע אמעריקאנער אדוואקאטען ה' מאקס שטויער.

יודישע פרעסע וועגען ערקלערונג פון ד"ר ד. שילס
„יודען גופא שאפען די אויפנאהמס-פעהיגקייט פון א"י פאר דער איינוואנדערונג"

ירושלים, (יט"א)
די גאנצע יודישע פרעסע און א"י פאלעמיזירט מיט דער שטעלונג פון אינטערנאציאנאל-סעקרעטאר פאר קאלאניזאציע-ענינים ד"ר ד. שילס פאר דער יודישער דעלעגאציע און ענגלאנד, וועגען וואס מיר האבען די טעג מיטגעטיילט. ד"ר שילס האט נעמליך ערקלערט, אז עס וואלט געווען א פעהלער צו שטיצען א מאסען-אימיגראציע קיין א"י, ווייל יעדע איינוואנדערונג מוז ווערען רעגולירט אפהענגיג פון דער אויפנאהמס-פעהיגקייט פון לאנד ווי אויך פון איינצעלנע געמיינדעס.

מאכענדיג א סך-הכל פון די שטימען פון דער יודישער פרעסע, ערקלערט דער „פאלעסטיין וואיקלי" דאס גלייך מיט סוריען, וועלכע איז רייכער אין נאטור-רייכטומער, איז א"י שטענדיג געווען א לאנד פון עמיגראציע. אויב הונדערטער טויזנטער יודען — ערקלערט ווייטער די צייטונג — זענען געקומען אין לאנד אין משך פון די לעצטע יאהרען און זיי זענען ארייננעצויגן געווארען אין די עקאנאמישע סטרוקטור פון לאנד, איז דאס פארגעקומען נישט א דאנק דער עקאנאמישער אויפנאהמס-פעהיגקייט פון לאנד, נאר צוליב דעם, וואס די יודען זעלבסט האבען געשאפען די דאזיגע אויפנאהמס-פעהיגקייט.

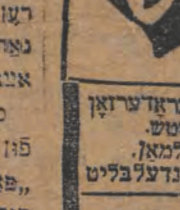

לאדזשער קאמעראל-טעאטער
„ארדט"
אלעע 1-טער מאי 2
פריהער ענגלישער זאל

קינסטלערישער לייטער: משה בראדערזאן
דירעקציע: יוסף סטרוגאטש
קאמפאזיטאר: דוד בייגעלמאן
קאנפעראנס: רייכענבערג, מאנדעלבליט

היינט, מאנטאג, 9.30 אווענד
פאפולערע פארשטעלונג
ס'ווערט געשפילט
דאס נייע דריטע פראגראם א. נ.
„אן א קאפ"
קינסטלערישער רעווי און קאמער-פראגראם.
18 שלאגער-נומערן 18

בילעטען צו בעקומען אין דער קאסע פון טעאטער יעדען טאג פון 1—11 און פון 5 נ"מ

ענטדעקט א אוצר הינטער לאדז

דער פויער סטאניסלאוו מילטשארעק פון דארף ווודזין פריוואטנא גמינא פרישקאוו האט גראבענדיג א קארטאפעל-גרוב געפינען א אלטערטימליכע אורנע אין וועלכער עס האבען זיך געפונען 50 זילבערנע און גאלדענע מטבעות.

מילטשארעק האט די מציאה איבערגעפיהרט צו דער פאליציי אין טושין, פון דארט זענען זיי געבראכט געווארען קיין לאדז. די מטבעות האבען אויף זיך נישט קיין סטעמפעל, גאר צייכענס אין דער פארם פון כתב-היתדות.

אלטע 2 זלאטעס שיינען
וועט קענען איינגעטוישט ווערען ביז'ן 31 מערץ

(וו) ווי בעקאנט האבען די 2-זלאטי-שיינען און 5-זלאטי-שיינען מיט'ן דאטום פון 1. מאי 1925 פערלוירען זייער ווערט זייט'ן 30 יוני 1929 און זיי ווערען איצט אויסגעטוישט דורכ'ן באנק פאלסקי.

דער טערמין פון אויסטוישען די דאזיגע 5-ער זלאטעס איז בעשטימט געווארען ביז'ן 30 יוני 1931 און די 2-ער זלאטעס ביז'ן 31 מערץ 1930

אויטא קאטאסטראפע הינטער לענטשיץ

(וו) אויפ'ן שאסע, וואס פיהרט פון קוטנא קיין לענטשיץ איז פארגעקומען א אויטא-קאטאסטראפע. דער שאפער פר. ווישניאק איז געווען שכור און איז געפאהרען מיט'ן אויטא זעהר גיך. אין א געוויסען מאמענט האט ער זיך איבערגעקעהרט און איז ארייננעפאלען אין א ראוו. דער מאטאר האט זיך אנגעצינדען. און דער שאפער האט בעקומען שווערע וואונדען.

די דורכפאהרענדע פויערים האבען איהם דערלאנגט הילף און אפגעשיקט אין לענטשיצער שפיטאל.

דער רעגירונגס קריזיס אין פוילען

בארטעלס טראגעדיע.—די עפאכע פון שארפען קורס, און די עפאכע פון „צוויי פנימדיגען" קורס.

וואס שרייבט די פוילישע פרעסע וועגען דער דעמיסיע פון בארטעלס קאבינעט

די גאנצע פוילישע פרעסע האט נעכטען געווידמעט גרעסערע ארטיקלען איבער דעם רעגירונגס-קריזיס, וועלכער האט זיך פריטאג אנגעהויבען און פוילען.

„ראבאטניק" — דער ארגאן פון דער פארטיי, וועלכע האט געשפילט די ערשטע פידעל בייה אומווארפען די איצטיגע רעגירונג — שרייבט:

„בארטעל'ס טראגעדיע בעשטעהט דערין, וואס ער האט נישט געקאנט אדער נישט געוואלט ווערען אן אמת'ער לייטער פון דער רעגירונג. און פון דעם לאגער צו וועלכען ער האט אליין בסדר געוואלט נעהערען. בארטעל האט ווייטער געוואלט בלייבען א מענש פון „מאי-סיסטעם", און גלייכצייטיג האט ער אפגעווארפען יעדען געדאנק פון זיך געמודט אפצוווארפען דאס וואס עס שטעלט מיט זיך פאר דער עצם מהות פון דעם דאזיגען סיסטעם. וואלט ער זיך אין מאמענט ווען ער האט איבערגענומען די מאכט, אנגעצייכענט א קלארען וועג און פלאן פון דער ארבייט, ווען ער וואלט ארויסגעצויגען די נעהעריגע קאנסעקווענצען פון דער סיטואציע, וועלכע ער האט דאך געקענט און פערשטאנען — ווען ער וואלט, מיט איין ווארט, גענומען אויף זיך די ראל פון א פרעמיער, וואס וואלט זיך געשטעלט די אויפגאבע פרינציפיעל און בהדרגה צו ליקווידירען דעם סיסטעם — וואלט ער גאנץ זיכער געטאן זעהר פיל גוטס.

בארטעל האט אבער געוואלט שפילען אנ'אנדער ראל. ער איז געווארען פרעמיער, אויסגערעכענט „ארורכצוהאלטען" א געוויסע צייט. ער איז געווארען א פרעמיער, וואס מ'האט „מאלעדירט" אין די מאסגעבענדע קרייזען פונ'ם מאי-סיסטעם און בעלוועדער; ער איז געווארען א פרעמיער, וועם די ליטונג פון ב. ב. האט איהם אינאפיציעל געלערנט שטיין נאר אונטער די פיס, א פרעמיער, וואס האט מאלעדירט די עקזיסטענץ פון א „ווינקעל-רעגירונג" און דער זייט פון דער אפיציעלער רעגירונג.

בארטעל'ן האבען פעהלט כחות און ענטשלאסענהייט ארורכצופיהרען כאטש א מינימאלע פערבעסערונג פון די בעציהונגען".

איבערגעהענדיג צו דעם אונצופרידענעם פארשלאג צום מיניסטער פרוסטאר, שרייבט דער „ראבאטניק" אז פ.פ.ס. איז נישט געגאנגען, ווי עס ווארפען פאר די געגנער, אין דער שפיל פון דער קראנקען-קאסע, נאר אין די עבירות, וואס דער דאזיגער מיניסטער איז בעגאנגען אין דער קראנקען-קאסע. און נישט קוקענדיג דערויף האט זיך בארטעל מיט איהם סאלידאריזירט. און די צייטונג שרייבט ווייטער:

„און אין אזעלכע בעדינגונגען האט זיך בארטעל גענצליך סאלידאריזירט מיט פרוסטאר'ן. דערמיט האט ער איבערגעשטראכען זיין אייגענע ערקלערונג און זיין פריהערדיגען פרוב צו פיהרען אן אנדערע פאליטיק. ער האט זיך צוגעגרייט א בארען... „צו פאלען אין דער שוים פון די פולקאווניקעס. דאס האט ער געטאן מיט זיין רעדע אין סענאט, וואס איז גענומען געווארען פון די רעאקציאנערע דאקטרינעס אין אויראפא און פון זייערע „סאנאטארישע" נאכמאכערס. בארטעל'ס פאליטישע מפלה קאן מען בשום אופן נישט צורעכענען צו די רוהמפולע מפלות.

דער ווייטערדיגער גאנג פון די געשעהענישע העננגט אפ פון דער רעצוזיע פון פרעזידענט. אויסרוקענדיג דעם ווילען פון לאנד, האט דער סיים אפגעווארפען דעם שארפען קורס פון שווי-טאלסקי'ס קאבינעט. דער סיים האט אפגעווארפען דעם קורס — לאמיר זאגען — פון דער צוויי-פנימ'דיגער בארטעל-עפאכע. דער סיים און דאס לאנד פאדערט און נאמען פון די ווירטשאפטליכע און פאליטישע הצטרכות'ען פון לאנד, אנ'ערליכע און ענטשלאסענע ליקווידאציע פונ'ם מאי-סיסטעם".

„גאזעטא פאלסקא" — דער ארגאן פון די פולקאווניקעס, וועלכע האט ווי בעוואוסט, פון איצט נישט געהאט אזא שטארקע שמחה מיט בארטעל'ן, נעמט זיך איצט אן זיין כבוד און פרעגט ווידער די זעלבע קשיות, וואס בייה יעדען פריהערדיגען רעגירונגס-קריזיס: נו, און וואס וועט ווייטער זיין? צי וועט די אפאזיציע פעהיג זיין צו שאפען א מעהרהייט נישט בלויז אויף אומצוווארפען קאבינעטען, נאר אויך זיי צו שאפען?

„לאמיר אננעמען — שרייבט די „גאזעטא פאלסקא" — אז אלע קלובען וואלטען מסכים געווען אפצוגעבען די פ.פ.ס. דעם מיניסטער-פארטפעל, און ווען מען קאמפעטענץ עס געהען אריין די קראנקען-קאסעס. צי וואלט מען אבער אויף אזוי מיגום געקאנט פארלאנגען, אז עס זאלען צווישען זיי אויך קומען צו א הסכם וועגען דער אויסערן-פאליטיק. מיר וואלטען געוואלט זעהר גערן זעהן, וואס פאר א געמיינזאמען פראגראם און דער אויסערן-פאליטיק עס קאנען האבען די ענדעקעס מיט די פ.פ.ס. בנוגע אונזער שכן פון מערב. מיר וואלטען אויך געוואלט לעבען און זעהן דעם הסכם צווישען די פראגראמען פון פ.פ.ס. און די נאציאנאלע מינדערהייטען. פון איין זייט און די ענדעקעס און כארעקעס פון דער צווייטער זייט בנוגע דער שול-פאליטיק, און די דאזיגע פראגע איז דאך לעצטענס געווארען זעהר אקטועל. די מאסאנגען אונטערקעס איז זעהר לייכט געווען צו פיהרען א געמיינזאמע אטאקע אויפ'ן בילדונגס-מיניסטער טשערווינסקי מיר וואלטען אבער געוואלט זעהן, וואס פאר א שותפות'ען קאנדידאט אויף בילדונגס-מיניסטער זיי וואלטען דאס געקאנט ארויסשטעלען.

„מיר האבען נאר דא בערוהרט — שרייבט ווייטער די דערמאנטע צייטונג — די פונקטען, וואס זענען איצט פרעגענד אקטועל פאר יעדער רעגירונג, און וועלכע מ'מאר צוליב דעם היינטיגען הסכם בשום אופן נישט אפלעגען".

„דער רעזולטאט איז אזוי אהן צווייפעל אלעמען בעוואוסט. די אפאזיציע האט אין דער איצטיגער שווערער צייט, וואס עס לעבט איבער די מלוכה, ארויסגערופען א רעגירונגס-קריזיס, נישט האבענדיג די מינדעסטע מעגליכקייט צו שטעלען זיך אליין בייה רודער פון דער מלוכה און דערבייה האבען זיי גאנץ גוט געוואוסט, אז דער קריזיס וועט זיך נאר ענדיגען דערמיט, וואס עס וועט נאר פארקומען בלויז איינציגע פערסאנאלע ענדערונג אין דער רעגירונג. אבער געשאדט דער מלוכה האבען זיי אויף אזוי פיל. וואס אויף א געוויסער צייט וועט נישט קאנען צוגעהן א געהעריגע ארבייט אין די מלוכה-אמטען. דאס איז אנ'אונפעראנטווארטליכער הפקרות".

—פס.

ד"ר זשיטלאווסקי איז מסכים מיט ד"ר מאגנעס
איז דער אראבער-פראגע אין ארץ-ישראל

פעלקער-בונד מוז זארגען פאר'ן גורל פון יודישען פאלק

ניו-יארק, (יט"א)
אין אנ'אינטערוויו מיט דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור האט ד"ר חיים זשיטלאווסקי, וועלכער האט זיך אומגעקעהרט פון אייראפא ערקלערט, אז ער איז פולשטענדיג מסכים מיט דער שטעלונג פון ד"ר מאגנעס בנוגע דער אראבער-פראגע אין א"י.

„איך האלט, אז די שטעלונג פון די ציוניסטען צו די אראבער אין פאלעסטינא איז געווען דורכאויס א פאלשע, האט ד"ר זשיטלאווסקי געזאגט, אנשטאט צו טראכטען וועגען דעם, ווי אזוי צו קומען צו א פערשטענדיגונג מיט די אראבער, האט די ציוניסטישע לייטונג בעטראכט די אראבער ווי א שטרויכלונג אין וועג פון אויפבויען א יודישע היים-לאנד און אז מען דארף אנשטעלען מיטלען געגען די אראבער, פונקט אזוי ווי געגען די זומפען און אנדערע שטערונגען אין פאלעסטינא.

„כאטש איך שטים נישט איין מיט ד"ר מאגנעס און זיין אלגעמיין פראגראם בנוגע ארץ ישראל, האלט איך אבער, אז ער האט אנגענומען די ריכטיגע שטעלונג, זוכענדיג צו קומען צו א פערשטענדיגונג מיט די אראבער, לויט דעם פרינציפ פון שאפען און פאלעסטינא א צוויי-נאציאנאלען שטאט. איבעריגענס האט ד"ר ווייצמאן און זיין רעדע אויף דער קאנפערענץ פון די דייטשע ציוניסטען און יענא, צוגעשטימט צו דעם דאזיגען צוויי-נאציאנאלען סיסטעם און פאלעסטינא."

רעדענדיג וועגען די אלגעמיינע נאציאנאלע פראבלעמען פון יודישען פאלק, האט ד"ר זשיטלאווסקי געזאגט: „איך האלט, אז עס איז די אויפגאבע פון פעלקער-בונד צו זארגען פאר דעם שיקזאל פון דעם יודישען פאלק האבענדיג די קאנטראל איבער דעם מאנדאט אויף פאלעסטינא און אויך איבער דעם ווערסאלער אפמאך, וואס גאראנטירט די רעכט פון די מינדערהייטען-פעלקער, איז דער פעלקער-בונד ממילא דער לעגאלער בעשיצער פון דעם יודישען פאלק.

„אבער קולטורעלע און פאליטישע רעכט פאר א פאלק זענען נישט גענוג. עס דארף אויך האבען עקאנאמישע רעכט און מעגליכקייטען צו עקזיסטירען, און די דאזיגע מעגליכקייטען דארף דער פעלקער-בונד שאפען פאר דעם יודישען פאלק. צי דאס זאל געטאן ווערען דורך שאפען א בעזונדערע טעריטאריע פאר יודען, דורך עמיגראציע אין אנדערע לענדער, אדער דורך אנדערע מיטלען — דאס דארף ערשט ענטשיידען ווערען. אבער די הויפט-זאך איז, אז דער פעלקער-בונד זאל אזוי שנעל ווי מעגליך די דאזיגע פראגע אויפנעמען."

לאָדזער טאָגעבלאַט

ד"ר רעדאַקטאָר זעהט־זיך פֿון 6 ביז 7 אין אָוונט.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפֿאָנען: רעדאַקציע 100-57. אַדמיניסטראַציע 100-47

ערב ווינטיגע דעציזיעס.

אין א גרויסען עפֿענטליכען ענין איז אייגענטליך נישט אַזוי אָנגענעהם אַרויסצוזאָגען די אייגענע מיינונג פֿאַר'ן אין די אייגענע געפֿיהלען. טראָץ דעם מוז איך עפֿענטליך אויסדריקען מיין גרויסען בעדויערן, וואָס איך וועל זיך נישט קאָנען בעטייליגען אין די זיצונגען פֿון גרויסען אַקציאָנס־קאָמיטעט, וואָס האָבען זיך אָנגעהויבען אין לאָנדאָן. און ווירקליך. איז עס דאָך איצט פֿאַקטיש אַן'עלעמענטאַרע נויטווענדיגקייט, אַז אַלע זאָלען זיך פֿערזאַמלען אין א געשלאָסענעם פֿראָנט דאָרט. וואו עס ווערט געשמידעט אונזער גורל, דאָרט, וואו עס ווערט געשמידעט דער ציל און עס ווערען אָנגעצייכענט די וועגען, וואָס פֿיהרען צו דעם דאָזיגען ציל. עס איז בכן זעהר וויכטיג, אַז עס זאָל דאָרט נישט פֿעהלען קיינער פֿון די אַלטע, פֿון די ערשטע, וואָס האָבען אין זייער בענקשאַפֿט נאָך א פֿרייע און שעפֿערישע פֿאָלק, וואָס האָבען פֿון דער גרויסער טראַגעדיע פֿון זייער פֿאָלק אין זייער נשמה אויסגעשמידט די ציוניסטישע בעוועגונג. אָט יענע אַלטע נוואַרדיגע, וואָס האָט אַריינגעבראַכט איהר גאַנצע נשמה אין ציוניזם. זאָל זיך קיינער נישט וואַגען צו זיין ווייך און נאָכגיביג דאָרט, וואו עס האַנדעלט זיך וועגען אונזערע גרויסע צילען און וועגען אונזערע הויפּט־פּרינציפּען.

צו דראָהט אונז עפּעס אַזעלכעס? זיכער, נישט. אין דעם מעלדונגען פֿאַר פֿון די, וואָס וועלען דאָרט מיט דער גאַנצער קראַפֿט רופֿען צו אונזער פֿעסטיגע... אונז, צו דעם אויפֿבוי פֿון אונזער לאַנד און פֿאָלק, וועלען גאַנץ זיכער פֿערטרעטען ווערען די דינע, נישטיגע קול'עכלעך פֿון די, וועלכע זענען, צוליב בעקוועמליכקייט און גלאַטקייט אין דער אַרבייט, גרייט זיך אָפּצוזאָגען פֿון די הויפּט־צילען פֿון ציוניזם. בלי ספק — מיר לעבען איבער א זעהר שווערען מאָמענט. אַזוי איז שוין אונזער טראַגישער גורל: ווען די פֿערברעכערישע פֿויסט פֿאַלט אַראָפּ אויף אונזער קאָפּ, אַנטלויפֿען זיי זיך נישט צו היילען אונזערע וואונדען, נאָר זיי זוכען מיטלען, ווי אַזוי איבערצובעטען די פֿערברעכערישע האַנד. דאָס איז אייגענטליך אין א גרויסער מאָס די קוועלע פֿון אַנטיסעמיטיזם אין דער געשיכטע פֿון'ן היינטיגען מיזן: דער, וואָס האָט אונז א גרויסע ווילה געטאָן און פּגיעה, אַז ער האָט מלכות געהאַנדעלט געגען אונז, זוכט זיך צו בערויקען דאָס געוויסען און יענעם פּעט, וואָס ער בייזערט זיך אויף אונז, וואָס ער איז נידערטרעכטיג געוואָרען. עפּיס עהנליכעס זעהען מיר איצט: די חברונ'ער מערדער ערקלערען עפֿענטליך אונז אָהן בושה, אַז זיי ווילען אונז די עולה פֿון חברון נישט פֿערצייהען, וואָרום זיי זענען קאָמפּראָמיטירט געוואָרען אין די אויגען פֿון דער וועלט. און מיר זעהען ווייטער, ווי אַזעלכע זאַכען ווערען געאָנשמאַט צו שרייען מיט א מעלאָדיגער שמים, אַז די מערדער זענען שולדיג, וולט די אויספֿאָרשונגס־קאָמיסיע עפּיס א קאָמפּראָמיס, און די פֿאָרוואַרפֿען ווערען אויף א „געהעריגען אופֿן" פֿערטיילט צווישען ביידע צדדים.

איך מיין, אַז איצט איז געקומען דער מאָמענט, וואָס מיר טאָרען זיך בשום אופֿן נישט בייגען. ווען עס זאָל אונז אַפֿילו דראָהען מיט א פֿערשפּעטיגונג פֿון דעם אויפֿבוי פֿון'ם לאַנד, מוזען מיר דאָס מאָל פֿאָדערן פֿון ענגלאַנד און פֿון דער גאַנצער וועלט: אָדער אַלץ, אָדער גאָרנישט. מיר טאָרען נישט דערלאָזען צו קיין שום קאָמפּראָמיסען, צי זיי קומען פֿון אונזער אייגענעם לאַגער, אָדער פֿון אונזערע נייע מיטאַרבייטער, צי פֿון דרויסען, פֿון אונזערע נישט־יודישע פֿריינד, וואָס „ערציהען" אונז צו זיין „אינטעליגענטער", אָדער פֿון אונזערע שונאים, וואָס זאָגען אונז אָפּ אַלץ, וואָס געהט נאָר אַרויס מחוץ לגדר פֿון א געוויסען מינימום.

מיט איין וואָרט: מיר ווילען נישט צולעגען דעם ציוניזם אויף ראַטעס, און פֿאָרזיכטיגע אייגענטימליכע דאָזעס. דער ציוניזם איז פֿון איין שטיק מיט געקנעטען, און מיר קאָנען איהם נישט צוברעקלען אויף קליינע חלקים'לעך.

אַזוי מוזען מיר איצט רעדען מיט ענגלאַנד. מיר ווילען נישט, אַז זי זאָל זיך קאָנען דורך דיפּלאָמאַטישע און געקינסטעלטע „קאָמפּענסאַציעס" צוריקציהען פֿון דעם אויטענטישען און פּשוט'ען טעקסט. אמת — מאַקדאָנאַלד'ס רעגירונג האָט זעהר גרויסע אינערליכע און אויסערליכע דאגות. אמת, אַז איהם קומט איצט זיך זעהר האַרט צו שטעלען געגען זיינע פֿערשווערענע געגנער. מיר קענען די דאגות פֿון דער בריטישער רעגירונג, אָבער גלייכצייטיג ווייסט ער אַז אויך מיר, אַז ראשית איז נישט ארץ־ישראל דער הויפּט־פֿראַגע פֿון זיינע דאגות און שוועריגקייטען, און שנית, מוז ער מאַכען צוליב די דאָזיגע דאגות א מיאוס'ען טויט גאַנץ ערנסט וועגען אַזעלכע זאַכען פֿריינד, ווי עס קאָנען נאָר זיין די דאַנקבאַרע יודען.

קורץ: מיין מיטגליעד בעשעהר וואָלט איצט געווען, אַז אויף די איצטיגע זיצונגען פֿון אַקציאָנס־קאָמיטעט זאָל הערשען א שטימונג פֿון זעלבשטענדיגקייט און אַלגעמיינער מידיקייט פֿון רעזיגנאַציע. טראָץ דעם, וואָס מיר זענען נישט בעקאַנט אַלע איינצעלהייטען און פּרטים'לעך פֿון הער לאַנג, בין איך דאָך אָבער אין דער מיינונג, לויט די ידיעות, וואָס איך בעזיץ יא, אַז אונזער פּאָזיציע איז בכלל נישט וואַקלדיג. אונזער געזעצליכע פּאָזיציע איז מעט אָנערקענט אינטערנאַציאָנאַל פֿון דער גאַנצער וועלט. אונזערע רעכט זענען אונטערגעשריבען און אונטערגעחתמ'עט געוואָרען. און העכער פֿון אַלץ איז דער פֿאַקט, וואָס מיר האָבען דער וועלט געגעבען א לעבעדיגען בעווייז, ווי ווייט מיר זענען פֿערבונדען מיט ארץ ישראל, און ווי ווייט דאָס לאַנד איז פֿערבונדען מיט אונז. דאָרט, וואו עס האָט זיך געשטעלט אונזער שריט, האָט זיך צופֿליהט א נאַרמען, דאָרט האָט זיך אָנגעהויבען א לעבען. ארץ־ישראל אָהן ישראל איז בלויז א טויט ארץ, א דאָר און פֿערטרוקענט לאַנד. נאָר ערשט צוזאַמען מיט ישראל ווערט דאָס לאַנד פֿערוואַנדעלט אין דעם וואונדערליכען „כרם יה", אָט דאָס איז דער שטאַרקסטער אַרגומענט פֿאַר אונזערע רעכט.

הלוואי זאָל דער דאָזיגער שטאַנדפּונקט בעהערשען די שטימונגען אויף דער איצטיגער בעראַטונג פֿון אַקציאָנס־קאָמיטעט.

און א צווייטער וואונש איז: עס זאָל הערשען אחדות, א געשלאָסענע, מעכטיגע אחדות. און אויב עמיצער וועט שטרעבען זי צו צעקלאַפּען, זאָל ער אַנטדעקען אין א מויער, וואו ער וועט צעקלאַפּען זיין אייגענעם קאָפּ, און נישט אונזער אייניגקייט. עס געהט נישט וועגען א נצחון, מיט שאַרפֿע אויסדריקען פֿון מאַטעריע, נאָר וועגען ערנסטען אויפֿגעבען די שוועריגקייטען.

זאָלען די גרויסע אויפֿגאַבען געפֿינען א גרויסע קראַפֿט, די הויכע מלוכה'ען — א הויכע שטימונג. דערין ליגט די זיכערקייט פֿון אונזער נצחון.

ד"ר יהושע טהאָן

„רוסישער עלוי"
פֿאָהרט קיין אַמעריקאַ

ר י ג ע, (יט"א)

דאָ געפֿינט זיך איצט דער „רוסישער עלוי." מיט דעם נאָמען האָט די רבנישע וועלט אין רוסלאַנד געקרוינט דעם 15־יעהריגען בחור'ל קאַרלין פֿון מאַלאַכאָווקע (א פֿאָרשטאָט פֿון מאָסקווא) א קינד פֿון א יודישען בעל־מלאכה. די רבנישע וועלט זעהט אין איהם דעם קומענדיגען גדול־הדור. שוין איצט קען ער גאַנץ „ש"ס". מיט'ן עלוי האָט זיך אין מאָסקווא פֿעראינטערעסירט דער דירעקטאָר פֿון „אגראָ־דזשאָינט" אין רוסלאַנד ד"ר ראָזען, וועלכער האָט איהם געהאָלפֿען אַרויספֿאָהרען פֿון רוסלאַנד און אויך איהם געגעבען הוצאות אויפֿ'ן וועג. פֿאַר זיין אָפּפֿאָהרען פֿון מאָסקווע זענען געהאַלטען געוואָרען דרשות און איין רב האָט זיך אַפֿילו אויסגעדריקט, אַז מיט זיין אָפּפֿאָהרען פֿערלאָזט רוסלאַנד די תורה.

דער עלוי געפֿינט זיך איצט אין רינע און ביז ער וועט בעקומען די וויזע קיין אַמעריקאַ לערנט ער דערוויל אין דער רינער ישיבה. אין אַמעריקאַ האָט ער פּרעה אַנצוקומען אין דע ישיבה אויפֿ'ן נאָמען פֿון ר' יצחק אלחנן.

יובילעי פֿון בעקאַנטען מאַרקסיסטישען טעאָרעטיקער ריאַזאַנאָוו

מ אָ ס ק ו ו א, (יט"א)

איבער גאַנץ סאָוויעט־רוסלאַנד ווערט איצט געפֿייערט דער זעכציג־יעהריגער יובילעי פֿון ערם יודישען סאָציאַליסטישען געלעהרטען דאַוויד באָריסאָוויטש ריאַזאַנאָוו, וואָס געהערט צו די בעדייטענדסטע סאָוויעטישע וויסענשאַפֿטלער און מאַרקסיסטישער טעאָרעטיקער.

ריאַזאַנאָוו איז געבוירען געוואָרען אין אָדעס. ער איז איינער פֿון די עלטסטע רעוואָלוציאָנערען אין רוסלאַנד, און האָט גרויסע פֿערדינסטען, אַלס אויסטייטשער פֿון דער מאַרקסיסטישער טעאָריע און פֿאָרשער פֿון דער אַרבייטער־בעוועגונג.

געשטאָרבען די אלמנה נאָכ'ן בעריהמטען קאָמפּאָזיטאָר יאָהאַן שטרויס

ווי ע ן, (יט"א)

דאָ איז געשטאָרבען אין עלטער פֿון 76 יאָהר די אלמנה נאָכ'ן בעריהמטען קאָמפּאָזיטאָר יאָהאַן שטרויס, פֿרוי אַדעלע שטרויס, וואָס איז געווען פֿון יודישער אָפּשטאַמונג. יאָהאַן שטרויס האָט זיינערצייט געמוזט אויסשטעהן פֿיל פֿערפֿאָלגונגען צוליב דעם, וואָס ער האָט חתונה געהאַט מיט א יודישער פֿרוי.

פּאַריזער רוסישער רעוואָלוציאָנער פֿאָהרט בשתיקה קיין רוסלאַנד,
קומט בשלום צוריק, און דערצעהלט וועגען דאָרטיגען אַנטיסעמיטיזם

(א בריף פֿון פּאַריז) — פֿון י. שעכטמאַן.

מיט א געוויסער צייט צוריק איז אַריין אַנ'אונזער... אונגי געפֿאָהרען קיין רוסלאַנד א רוסישער פּאָליטישער טוער פֿון פּאַריז: דאָס מאָל איינער פֿון די פֿיהרער פֿון די רוסישע סאָציאַליסטען־רעוואָלוציאָנערען, געוועזענער פֿלאָט־מיניסטער פֿון קערענסקי'ס צייטווייליגער רעגירונג, אַלטער אַנ'אָפּאָציר, א מיטגליד און עמיגראַנטישער מענש — וול. ל ע ב ע ד ע וו. זיין רוזיקאַלישע נסיעה האָט ער געמאַכט נישט ווי שולגין, נישט מיט דער הילף פֿון א „געהיימער אָרגאַניזאַציע", נאָר גאַנץ זעלבסטשטענדיג, אויף אייגענער אחריות. אַליין, אָהן שום הילף, איז ער בגנבה אַריבערגעשטאַנגען די גרענעץ און איז משך פֿון עטליכע וואָכען אַרומגעפֿאָהרען איבער רוסלאַנד, געזעהן דאָס, וואָס ער האָט געוואָלט, געהערט, מיט וועמען ער האָט געוואָלט און איז נאָכדעם בשלום צוריקגעקומען קיין פּאַריז. איצט פֿערעפֿענטליכט ער זיינע איינדרוקען. צווישען זיינע סקיצען זענען פֿאַראַן עטליכע, ספּעציעל געווידמעט דעם אַנטיסעמיטיזם אין ראַטען־רוסלאַנד.

לעבעדעוו אַליין געהערט צו די זעלטענע רוסישע פּאָליטישע טוער, וועלכע זענען אינערליך אינגאַנצען פֿריי פֿון אַנטיסעמיטיזם. ער איז נישט קיין וואָל־... ער איז גאַנץ „פֿילאָסעמיט". נישט קיין פּאַסיוועלער „יודען־פֿריינד", ער איז אָבער אַנ'אמת'ער און איינגעהענגער פֿריינד פֿון'ם יודישען פֿאָלק, אַלץ, וואָס זאָגט ער ערגעץ.

ווי אַלע אומאָפּהענגיגע דעמאָקראַטען, קאָנסטאַטירט לעבעדעוו א מורא'דיגען וואוקס פֿון'ם אַנטיסעמיטיזם אין רוסלאַנד. אָט נעמט ער איהער א כאַראַקטעריסטיש בילדעל:

ער זיצט אויף אַנ'אַרבייטער פֿערזאַמלונג, וואָס ווערט אויף א פֿאַבריק וועגען דער לעבעדיגער פֿראַגע.

— געהערט, געהערט?
— וואָס געהערט?
— אָט, אין פּאַלעסטינע...
— וואָס?
— וואָס הערסט וואָס? נישט געהערט.
— חא?
— ?
— א פּאָגראָם, בעמענקע! אַנ'אמת'ער פּאָגראָם. די אַראַבער שלאָגען די יודען. דאָס איז דיר נישט מאָסקווע..

אַפּיסעל שפּעטער:

— נאַראָנים זענען די ציוניסטען און די אַרבייגע יודען! — געלאָפֿט אויפֿ'ן וואָרט... ווען? — ענגלענדער...

— יאָ, עס איז דיר נישט מאָסקווא.

וואָס האָט געקלונגען אָט אין דעם געשפּרעך פֿון די סאָוויעטישע אינטעליגענטע? — פֿרעגט זיך אַליין לעבעדעוו — א פֿרייד צוליב'ן פּאָגראָם אויף יודען, אָדער א פֿעראַכטונג? — מען שלאָגט נאָר ציוניסטען. צי איז דאָס א שטאָלץ דערמיט, וואָס אין מאָסקווע קאָן קיין פּאָגראָם נישט זיין? אָדער א בעדויערן, וואָס פּאַלעסטינע איז נישט אין מאָסקווע.

און אָט איז אַנ'אַנדער בילדעל. אין א שענק זיצט א שכור'ער גוי, א געוועזענער „מאַשטשטאַניק" (געשפּאַן), בעשטעלט די מוזיקאַנטען פֿערשיידענע לידלעך, צווישען זיי דאָס בעריהמטע „בובליטשקי", וועלכע מיט בימטערע טרעהרען און פּלוטה אויס:

— ראָזאָרולי, זשידי פּראָקליאַטיע! [חרוב געמאַכט, פֿערבלענדע יודען!]

אויסגערופֿען און זיך אַרומגעקוקט. אָט אַז זעהט זיך אַרומקוקען זעהט לעבעדעוו דעם כאַראַקטעריסטישען מאָמענט פֿון'ם רוסישען אַנטיסעמיטיזם. זיין פֿריינד, א רוסישער אינטעליגענט, וואָס לעבט שטענדיג אין ראַטען־רוסלאַנד, האָט, אַז איינער פֿון די וויכטיגסטע סיבות פֿון'ם אַנטיסעמיטיזם אין לאַנד איז דאָס, וואָס מען פֿערפֿאָלגט פֿאַר אַנטיסעמיטיזם.

— איהר האָט געזעהן, — זאָגט ער, — דער שכור האָט געזאָגט עפּעס וועגען די „זשידעס" און האָט זיך אַרומגעקוקט. שכור איז ער, אָבער זיך אַרומצוקוקען האָט ער נישט פֿערגעסען: אפשר ווערט עמיצער מסר'... די אָנפֿיהרער מוז'ן קאַמפֿען מיט אַנטיסעמיטיזם זענען דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז אַפֿילו פֿאַר אַזעלכע נאַרישע רייד פֿערפֿאָלגט מען, ווי פֿאַר אַנטיסעמיטיזם. און דער אַנטיסעמיטיזם גופא ווערט ערקלערט פֿאַר א קאָנטר־רעוואָלוציע. אויף אַזא אופֿן ווערט געשאַפֿען א מין לאָגישע קייט: יודען זענען בורזשוי פֿון א גאַנץ בעזונדערען סאָרט, רעוואָלוציאָנער = פּריווילעגירטע, און יעדע אַרויסטרעטונג געגען זיי, אַפֿילו א מינדלישע, איז קאָנטר־רעוואָלוציע! הייסט עס: יודען אין די באָלשעוויסטישע רעוואָלוציע זענען איינס און דאָס זעלבע. אַלע גערופֿטע פּראָצעסען פֿאַר אַנטיסעמיטיזם רופֿען נאָר אַרויס אַנ'אמת אַנטיסעמיטישע שטימונג: „וואָס זענען זיי, נעע קדשים? קיין וואָרט קאָן מען גאָר זיי נישט זאָגען — וועסט אַריינפֿאַלען אין תפיסה!" אַזעלכע רייד הערט מען גאַנץ אָפֿט צווישען די אַרבייטער. און די שנאה פֿערשטאַרקט זיך.

לעבעדעוו שטעלט אונטער כאַראַקטעריסטישע לעבענס־קלייניגקייטען, וואָס האָדעוועט אַנטיסעמיטישע שטימונגען בייס דורכשניטליכען רוס.

— אָט נעמט, — שרייבט לעבעדעוו — דאָס טעלעפֿאָן־בוך אין מאָסקווע און גיט א קוק, וויפֿיל פּעוויזנערס, לעווינס, ראַבינאָוויטשעס און אַנדערע, ווי די סאָוויעטישע אַנטיסעמיטען זאָגען, „שפּאַנישע" נעמען, געפֿינט איהר אין איהם. און א טעלעפֿאָן איז דאָך א סימן אָדער פֿון א וואוילשטאַנד, אָדער פֿון א גוטער שטעלע. די רשימות פֿון די בעאַמטע אינ'ם „נאַרקאָמינדעל", אינ'ם „וונעשטאָרג" און די פֿערוואַלטונגען פֿון די טרעסטען זענען פֿול מיט יודישע נעמען. זעלבסטפֿערשטענדליך, זענען אויך די סאָלאָוועצקי־אינזלען, די פֿערשיקונגס־ערטער אין סיביר און די תפיסות פֿול מיט יודען. אָבער דאָס זעהט די בעפֿעלקערונג נישט. ווי זי זעהט נישט אויך די אויסשטאַרבענדע יודישע קוסטאַרען און די ווייס־רוסישע און אוקראַינישע שטעטלעך. די פּרעסע פֿערשווייגט אינגאַנצען די שרעקליכע לאַגע פֿון די יודען אינ'ם געוועזענעם „תחום המושב". א מאָסקווער האָט אַפֿילו קיין בעגריף נישט וועגען דעם, אַז יודען לעבען זיך אַזוי שלעכט, ווי אַלע אַנדערע אין לאַנד.

דאָס איז מאָסקווע. און פּעטערבורג, וואַרפֿען זיך אין די אויגען אַנדערע מאָמענטען. מיט א זעלטענער טאַקטלאָזיגקייט האָבען די באָלשעוויקעס פֿערבלייצט די פּעטערבורגער גאַסען מיט יודישע נעמען פֿון: אורוצקי, וואָלאָדאַרסקי, נאַכימסאָן — דריי יודישע באָלשעוויקעס, וואָס זענען געה'רג'עט געוואָרען דורך די סאָציאַליסטען־רעוואָלוציאָנערען. זענען אָנגערופֿען די בעסטע היסטאָרישע גאַסען און פּלעצער פֿון די ראָמאַנאָווער רוסישער הויפּט־שטאָט. דער שענסטער פּלאַץ איז שטאָט פֿאַר'ן „זימני דוואָרעץ" הייסט איצט „אורוצקי־פּלאַץ". דער טאַווּרישער שלאָס הייסט איצט „אורוצקי שלאָס", דער טאַווּרישער גאָרטען איז איצט „אורוצקי־גאָרטען", דער „ליטייני פּראָספּעקט" טראָגט איצט דעם נאָמען „וואָלאָדאַרסקי־פּראָספּעקט." א זעקסטעל פֿון פּעטערבורג רופֿט זיך איצט אַז „וואָלאָדאַרסקי ראַיאָן." „סמאָלענסקאַיע", א דאָרף הינטער דער „אַלעקסאַנדראָ = נעווסקאַיע לאַווראַ." איז איצט „וואָלאָדאַרסקי־דאָרף." „סערגיעוואָ" הייסט איצט „וואָלאָדאַרסקאַיע", דער שליסעלבורגער שאָסע רופֿט זיך איצט „וואָלאָדאַרסקי־דאָרף". נישט ווייט פֿון דער „אַלעקסאַנדראָ־נעווסקאַיע לאַווראַ" שטעהט א בראָנזענער דענקמאָל פֿון וואָלאָדאַרסקי'ן. דער וואָלאַדימירסקי פּראָספּעקט רופֿט זיך איצט אַז „נאַכימסאָן־פּראָספּעקט," דער „וואָלאַדימירסקי פּלאַץ" — „נאַכימסאָן־פּלאַץ". און די פּעטערבורגער לצנים וויצלען זיך, אַז דער קלויסטער פֿון דער וואָלאַדימירער „הייליגע מוטער" הייסט איצט אויך „נאַכימסאָן־קלויסטער"..

דאָס זענען אַליין „קלייניגקייטען". אָבער אַזעלכע, וואָס וואַרפֿען זיך אין די אויגען און עס איז נישט שווער זיך פֿאָרצושטעלען, ווי אָט די „קלייניגקייטען" רייצען אויף דעם דורכשניטליכען רוסישען מענש!

רעעמיגראַנטען פֿון בראַזיליע אין דאַנציג

ד אַ נ צ י ג, (יט"א)

דאָ זענען אָנגעקומען איינגע יודישע עמיגראַנטען פֿון בראַזיליען, ווי זיי האָבען איבערגעגעבען דעם י.ט.א.־פֿאָרשטעהער, אַז עס הערשט איצט אין בראַזיליען א גרויסע אַרבייטסלאָזיגקייט, א גרויסע צאָהל איינוואַנדערער אויך נישט־יודען, ווילען מיט אַלע מעגליכקייטען פֿערלאָזען בראַזיליען און די אויסוואַנדערונג האָט זיך דערווייטער זעהר פֿערשטאַרקט.

א קאַפּעלע הומאָר
ווערטלעך און שטעכווערטלעך

ברעקלעך פֿון רעדאַקציע־טיש

מיר לייענען אין א צייטונג, אַז זאָרגען איז טויטליך. שוין ווידער עפּעס וועגען וואָס זיך צו דאגה'ן.

* * *

זאָגט א יוד: דער רוסישער יוד דאַרף נישט היטען דעקלאַמאַטירטער
— נור אויסגעקלאַמאַטירטער.

* * *

שכל איז א זאַך. וואָס א קלוגער דאַרף אויף פּטרוה און א נאַר קען זיך בעגעהן אָהן דעם.

ערפֿינדען א רפואה צו בעזייטיגען קינדערלאָזיגקייט ביי עקרות
איז וואָס די רפואה בעשטעהט און די גרויסע בעדייטונג פֿון אָט דער ערפֿינדונג.

קיין קאַנאַדאַ פֿאָהרען איצט א סך פֿרויען, וואָס זענען עקרות, וואָס קענען קיין קינדער נישט האָבען. זיי פֿאָהרען צו ד"ר קאָליפּ פֿון „מעק'גיל אוניווערזיטעט," וועלכער האָט לעצטענס ענטדעקט א מערקווירדיגע רפואה, א מין פּיל — פֿאַר פֿרויען, וואָס ליידען פֿון פֿרויען־קראַנקהייטען.

די נייע מעדיצין וועט זיין אַזא, וואָס מען וועט נישט דאַרפֿען דוקא איינשפּריצען אין קערפּער, נאָר מען וועט דאָס קענען איינעהמען פּשוט, ווי יעדער אַנדער פּיל.

מיט אַזעלכע ענטדעקונגען וואָלט מען אייגענטליך בכלל געדאַרפֿט זיין פֿאָרזיכטיג. אַלע מאָנטאָג און דאָנערשטאַג קומען דאָך פּראָפֿעסאָרען מיט ערקלערונגען וועגען גרויסע ענטדעקונגען, פֿון וועלכע עס לאָזט זיך אויס א בוידעם. איז אָבער דאָ א גאַנץ אַנדער'ער סאָרט פּראָפֿעסאָר און אויך א גאַנץ אַנדערע ענטדעקונג.

קודם כל לאָמיר פֿאָרשטעלען פֿאַר'ן לעזער דעם פּראָפֿעסאָר אַליין. ווער איז ער?

פּראָפֿעסאָר ד"ר קאָליפּ איז דער פּרעזעס פֿון „ביאָ־קעמישקאַל דעפּאַרטמענט" אין מעק'גיל אוניווערזיטעט. דער מעק'גיל אוניווערזיטעט פֿון מאָנטרעאל איז איינער פֿון די עלטסטע און אָנגעזעהענסטע אוניווערזיטעטען אין דער וועלט.

פּראָפֿעסאָר קאָליפּ אַליין איז א מיטגליעד פֿון דער מעדיצין פֿאַר דיאַבעטיקער (צוקער־קראַנקע), וואָס מען רופֿט אָן „אינזולין". ווי בעקאַנט, שפּילט אינזולין איצט א גרויסע ראָלע און האָט א סך מענשען בשום געראַטעוועט פֿון טויט. פֿיל צוקער־קראַנקע וואָלטען שוין לאַנג געווען אויפֿ'ן עולם האמת, ווען זאָלען נישט האָבען די איינשפּריצונגען פֿון אינזולין. אינזולין איז ענטדעקט געוואָרען אויך פֿון א גרויסען פּראָפֿעסאָר פֿון מעק'גיל אוניווערזיטעט פֿון מאָנטרעאַל מיט'ן נאָמען באַנטינג. פּראָפֿעסאָר קאָליפּ האָט דעם ערשטען געהאָלפֿען אין זיין ענטדעקונג.

איצט וועלען מיר פּרובען געבען אַנ'ערקלעהרונג וועגען זיין ענטדעקונג.

די ענטדעקונג גופא האָט אַפּיסעל א שייכות מיט די מעדיצינישע אַרבייטען פֿון ד"ר וואָראָנאָוו — יונגער צו מאַכען, אָדער פֿערלענגערען דאָס לעבען פֿון מענשען. נאָר אַנשטאָט דעם, וואָס ד"ר וואָראָנאָוו מאַכט אָפּעראַציעס און פֿון אַנדערע דריזען נעמט, האָט פּראָפֿעסאָר קאָליפּ דערם מעדיצין פֿאַר דעם. בעזונדערען... זיין מעדיצין צו טון מיט „אַמענאָרעע" (געשלעכטליכע שוואַכקייט, עקרה־שאַפֿט) הויפּטזעכליך ביי פֿרויען.

דער סוד פֿון דער ערפֿינדונג ליגט אין דעם, וואָס די מעדיצינישע וויסענשאַפֿט האָט לעצטענס ענטדעקט, אַז די זאַמען, וואָס שאַפֿען זענען דער גאַנצער פֿון מענש, זיי בולדען זיין לעבענס־פֿרעהליכקייט, זיין ענערגיע. און די וויסענשאַפֿט ווערט דער טייל פֿון די זאַמען, וואָס מאַכט דעם מענש בכלל לעבעדיג און בעוועגליך, אָנגערופֿען „האָרמאָן." עס איז לעצטענס אָפֿט גערעדט געוואָרען וועגען דעם, ווי אַזוי מען זאָל קענען פֿערגרעסערען און פֿערשטאַרקען דעם „האָרמאָן" ביי דעם מענשען. פּראָפֿעסאָר קאָליפּ האָט דאָס בעוויזען.

פּראָפֿעסאָר קאָליפּ'ס ענטדעקונג, ווען דאָס וועט ענדליך פֿערפֿולקומט ווערען, איז, אַלזאָ, א גרויסער, א וואונדערבאַרער אויפֿטו. א פּראָסטע, פּשוט'ע מעדיצין, וואָס וועט אויך קאָסטען ביליג און וועט פֿערקויפֿט ווערען שפּעטער־צו אין אַלע דראָגעריעס, ווען מען די וואונדערבאַרע אַרבייט — בשום לעבעדיג צו מאַכען די יונגע פֿרוי, יונג צו מאַכען, פֿרעהליך צו מאַכען.

פֿרויען, וואָס עס פֿעהלט זיי די „האָרמאָן", שטאַרקעט צו קאָנען געבוירען קינדער, וועלען דורך דער מעדיצין געהאָלפֿען ווערען. גלייכצייטיג וועט אויך א פֿרוי געהאָלפֿען ווערען פֿון אַנדערע אינערליכע פֿרויען־קראַנקהייטען. פֿאָרלויפֿיג, זאָגט ד"ר קאָליפּ, איז די מעדיצין געצילט הויפּטזעכליך צו העלפֿען דער פֿרוי.

מען דאַרף אָבער די רפואה נאָך א סך אויספּרובירען, איידער דער ברייטער עולם וועט עס קענען געניסען.

דער פֿאַקט, אַז מען וועט קאָנען די מעדיצין איינעמען, אַנשטאָט דעם וואָס מען האָט געמוזט פֿריהער בלויז פֿון איינשפּריצונגען, האָט מען צופֿעליג ענטדעקט. די ראַטען, מייז, וואָס מען האַלט אין די לאַבאָראַטאָריעס פֿאַר עקספּערימענטען, האָבען זיך איינמאָל צוגעכאַפּט צו דער מעדיצין און אויפֿגעגעסען א הופֿש ביסעל. באַלד האָט מען ענטדעקט, אַז דאָס האָט געהאַט א שטאַרקע ווירקונג אויף זיי. זיי האָבען געגעסען וואַקסען העכער און גרעסער און אויך שעהנער. דאָס האָט געוויזען דעם פּראָפֿעסאָר, אַז די מעדיצין האָט נישט קיין שעדליכע ווירקונג אויפֿ'ן מאָגען און אויך נישט אויף די זאַפֿטען פֿון מאָגען.

פּראָפֿעסאָר קאָליפּ איז נאָך קיין 40 יאָהר נישט אַלט. ער איז זעהר א ליבליכער און פֿרעהליכער מענש. איהם איז געקומען צו הילף נאָך א געלעהרטער פּראָפֿעסאָר, ד"ר קאַמפּבעל, אויך פֿון מעק'גיל אוניווערזיטעט, וועלכער פֿערנעמט אויך א גרויסן אָרט אין דער וועלט פֿון דער וויסענשאַפֿט.

באַלד, ווי די ענטדעקונג איז בעקאַנט געמאַכט געוואָרען, האָט זי אַרויסגערופֿען אין קאַנאַדאַ א גוואַלדיגען אינטערע־

(ענדע — זייט 6)

באַנקעט לכבוד ענגלישער אַרבייטער־טוער'ין פֿרל. לאָורענס
די רעדעס פֿון מאַיאָר האָפּקין, אינזש. קאַפּלאַנסקי און בערל כאַצנעלסאָן
מען מוז זיין גרייט אויף אַן'אומגינסטיגען בעריכט פֿון דער שאָו־קאָמיסיע

ל אָ נ ד אָ ן, (יט"א)

דאָ איז פֿאָרגעקומען א באַנקעט לכבוד דער בעקאַנטער ענגלישער אַרבייטער־טוערין פֿרל. זוזאַן לאָורענס, וואָס איז איינגעאָרדענט געוואָרען דורך די „פּועלי ציון" אין ענגלאַנד. אויף דעם באַנקעט האָט געהאַלטען א גרויסע רעדע דער אַרבייטער־דעפּוטאַט מאַיאָר דניאל האָפּקין, וועלכער האָט געשילדערט די גרויסע דערגרייכונגען פֿון דער יודישער אַרבייט אין ארץ ישראל און האָט צוגעזאָגט. ערקלערט: „עס איז נויטיג זיך צוגרייטען צו אַן'אומגינסטיגען בעריכט פֿון דער שאָו־קאָמיסיע. מיר וועלן אָבער ווייטער פֿערטיידיגען די ציוניסטישע זאַך און דוקא מיט אַרגומענטען, פֿאַקטען און צאָהלען און נישט מיט געוואַלד, ווי עס טוען די אַראַבער."

אינזש. קאַפּלאַנסקי האָט בעגריסט פֿרל. לאָורענס אַלס די ערשטע פֿרוי, וואָס פֿיהרט דעם פֿאָרזיץ אין דער לייבאָר־פּאַרטיי און ערקלערט: מיר גלויבען אומערשיטערט, דאָס די לייבאָר־פּאַרטיי וועט קיינמאָל נישט מקריב זיין דאָס היימאַטלאָזע און היימאַט־זוכענדע פֿאָלק, פֿאַר וועלכע עס איז אימפּעריאַליסטישע צילען אָדער פֿאַר'ן שאָוויניזם פֿון די אַראַבישע גרונדבעזיצער. אַראַבישע מופֿטי'ס, גרונדבעזיצער, הויזבעזיצער, אימפּעריאַליסטישע פֿאַשיסטען, דער וואַטיקאַן און דער קאָמוניסטישער אינטערנאַציאָנאַל האָבען זיך פֿעראייניגט אין דעם גרויסען אָנגריף אויף דער לעצטער האָפֿנונג פֿון יודישען פֿאָלק. און דער לאַגע איז נויטיג א קלאָרע שטעלונג פֿון דער אַרבייטס־פּאַרטיי. מיר פֿאָדערן צו ערפֿילען דעם מאַנדאַט.

דער רעדאַקטאָר פֿון „דבר" בערל כאַצנעלסאָן האָט אין זיין רעדע צווו. אַנד. אָנגעוויזען, דאָס די שאָו־קאָמיסיע, וואָס איז דער נאָמינירט געוואָרען דורך דער אַרבייטער־רעגירונג האָט נישט אויסגעהערט קיין איין אַרבייטער־פֿערשטעהער. דער איינציגער וועג איז — האָט ערקלערט ה' כאַצנעלסאָן — צו עפֿענען ברייט די טויערן פֿון ארץ ישראל פֿאַר גרויסע איינוואַנדערונג.

עס האָבען נאָך געהאַלטען רעדעס ס. מערעלמאַן, ד"ר אידער, מאָרים מייער און אַנדערע.

———:0:———

לאדז
17. מערץ 1930
זון-אויפגאנג: 5.58
זון-אונטערגאנג: 5.35
מאנטאג, י"ז אדר תר"ץ
פ' תשא

טאג-כראניק

קויהלעז
פון דער קהלה וועלען די טעג פערטיילט ווערען

(—) פון דער קהלה ווערען מיר גע-וואויר, אז די קויהלען-שטיצע מצד דער קהלה וועלען די טעג ענדגילטיג שוין פערטיילט ווערען צווישען די 7000 א-רימעלייט, וואס זענען אנערקענט גע-ווארען פאר בערעכטיגטע צו געניסען פון דער דאזיגער שטיצע.

וויפיל קויהלען עס וועט בעקומען יעדע פאמיליע איז נאכנישט בעוואוסט דאס וועט פעסטגעשטעלט ווערען אויף דער היינטיגער ספעציעלער זיצונג.

די חתונה פון אלעקסאנדער רבי'נס זוהן

די גרויסע „בעשימונג" איז רבי'נס הויף.—דער פייערליכער אריינפאהר קיין לאדז.—די חתונה קומט פאר איז שעדלעץ

(—) נעכטען תחילת אווענד איז גע-קומען קיין לאדז דער אלעקסאנדערער רבי שליט"א. ער איז אנגעקומען אין דער בעגלייטונג פון זיינע ברידער, דעם אלעקסאנדערער רב זינגער, זיינע איי-דעמט און אלע אנדערע פון רבינס הויף

היינט, מאנטאג, 1 אזייגער מיט 20 מינוט וועט דער אלעקסאנדערער רבי שליט"א אפפאהרען מיט'ן קאלישער וואקזאל קיין שעדלעץ, וואו עס וועט דינסטאג פארקומען די חתונה פון רבינס ערשטען זוהן, דעם 17-יעהריגען בחור ירחמיאל ישראל יוסף, וועלכער וועט חתונה האבען מיט דער 16-יעהריגער בתולה חנה טויבע, דער טאכטער פון פארצעוויער רבי זצ"ל.

צו דער חתונה פאהרען מיט קיין שעדלעץ פיל לאדזער חסידים. עס זע-נען שוין אפגעדונגען געווארען צו דעם צוועק איינינע וואגאנען.

אין די קרייזען פון די אלעקסאנדע-רער חסידים איז די חתונה פון אלעק-סאנדערער רבי'נס זוהן א וויכטיג געשע-העניש. שוין דעם פערגאנגענעם שבת, צום „בעשיטונג" פון חתן-בחור, האט זיך אין אלעקסאנדערער „הויף" זיך פערזאמעלט אהן עין-הרע א גרויסער עולם.

צו די שבע-ברכות ווערט דערוואַרט אין שעדלעץ דער גערער רבי שליט"א

קיין שעדלעץ וועלען זיך צוזאמענ-קומען צו דער רבי'שער חתונה פיל רביים און רבנים פון אלע עקען פוילען און גאליציען, אויך פון לאדז פאהרען ארויס איינינע רבנים.

וויפיל שטייערן האט דער לאדזער מאגיס-טראט איינגעמאהנט אין יאנואר?

לויט א סטאטיסטיק פון דער לאדזער זעלבסטפערוואלטונג האט דער היגער מאגיסטראט אין חודש יאנואר 1930 געהאט איינקונפטען פון נארמאלען בודזשעט אין דער הויך פון 3 מיליאן 402,926 זל. מיט 92 גר., דערונטער בלויז פון דירעקטע קאמונאלע שטייערן 749,956 זל. צוגאב צו מלוכה'שע שטיי-ערן לטובת דער שטאט — 1 מיליאן 549,559 זל. 80 גר.

די לעצטע 3 פירטעל יאהר, האט די שקאט-קאסע געהאט נארמאלע. פאראויס-געזעהענע איינקונפטען אויף א סומע פון 28 מיליאן 105,884 זל. מיט 53 גר., דערונטער דירעקטע שטייערן אויף א סכום פון 5 מיליאן 468,635 זל: קאמו-נאלער-צושלאג צו מלוכה'שע שטייערן —12 מיליאן 17,335 זל. מיט 82 גר.

די נארמאלע אויפגאבען פון דער שטאטישער קאסע פאר'ן חודש יאנואר 1930 האבען בעטראפען נאר 2 מיליאן 230,418 זל. 36 גר. דערונטער איז אויף געזעלשאפטליכער שוץ אויסגעגעבען גע-ווארען 355,401 זל., אויף געזונדהייטס-וועזען—325,748 זל., אויף קולטור און בילדונג—56,556 זל.

פאר די לעצטע 4 חדשים האבען די נארמאלע הוצאות פון לאדזער מאגיס-טראט בעטראפען 17 מיליאן 885,517 זל. 30. גר.

אויף אינוועסטיציעס איז אין יאנו-אר 1930 אויסגעגעבען געווארען 1 מיל-יאן 67,893 זל.

פון וואל-מארק

ערב דעם היי-יעהריגען זומער-סעזאן האט צווישען סוחרים און ברייטען כלל קאנסומענטען ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס די סחורות, וואס זענען אויס-געארבייט דורך דער בעקאנטער סטא-זשיצער פאבריק פון ז. בארנשטיין.

דער דאזיגער אינטערעס איז פול-שטענדיג בעגרינדעט, מחמת די זומער-ארטיקלען פון דער פירמע ז. בארענ-שטיין זענען פאר'ן מאנ-פאקטור-מארק אנ'אמת'ע רעוואלוציע סיי אין הינזיכט פון קוואליטעט, סיי אין הינזיכט פון מוסטערן, וועלכע זענען דער אויסדרוק פון דער לעצטער מערב-אייראפעאישער מאדע. כאראקטעריסטיש פאר'ן ערפאלג פון דער סטאזשיצער פאבריק ז. בא-רענשטיין איז דער פאקט, וואס שוין אין אנהויב פון זומער - סעזאן איז די פירמע נישט אימשטאנד צו ליפערען אזויפיל סחורות, וויפיל מען בעשטעלט ביי איהר פון אומעטום, אפילו פון אויסלאנד. צוליב'ן גרויסען ערפאלג פון די אויסארבייטונגען פון ז. בארענשטיין בעמיהען זיך פיל פאבריקאנטען נאכצו-מאכען דעם סחורה-ברעג, וואס איז פא-טענטירט דורך דער סטאזשיצער פאב-ריק. די פעלשער ווערען פערפאלגט.

נומערירטע שאסעען

דאס מיניסטעריום פאר עפענטליכע ארבייטען האט בעאויפטראגט די לאד-זער מאכט צו נומערירען די שאסעען אין לאדזער סביבה. די נומערירונג פון די שאסעען איז אויסגערעכענט לטובת דער אריענטאציע פון די רייזענדע.

קליינער פעליעטאן

ד. א. וו.

איהר ווייסט דעם טייטש פון די ראשי תיבות ד. א. וו.? איהר ווייסט נישט? דערפאר ווייסען דעם פשט די לאדזער גנבים און קאסע-ברעכער, וואס האבען אויפגעבראכען די קאסע און דער האנד-ווערקער-באנק, האבען געוואוסט דעם פשט פון די ראשי תיבות ד. א. וו. ס'געלד האבען זיי צוגענומען, און די וועקסלען האבען זיי איבערגעלאזען מיט א צעטעלע: ד. א. וו. דער טייטש איז: „דאקומענטען אהנע ווערטה"...

א פנים, אז די גנבים זענען געווען „באנקאווצעס" און ווייסען, ווי טייער ס'קאָרן געלט. זיי זענען מבינים אויף דעם דאזיגען „ארטיקעל". דערמיט האבען זיי געוויזען, אז זיי זענען מעהר פאל מענער פון דער דיסקאנטא-קאמיסיע פון דער באנק: איהר האט טאקע אנגענו-מען די וועקסלען, און פאר אונז דאס א קנאפע „סחורה"..

גנבה שפעטער האבען אנ'עסק מיט רעי-יענטען, מיט פראטעסט-קאסטען. מיט געלטוגע טעג — זיי נעמען נישט אין — באסטא!... מזומן — מהיכי תיתא — אבער וועקסלען, — וועלכער „סאלי-דער מוחר" נעמט עם היינטיגע צייטען וועקסלען!.. אז פארוואס זאלען זיי גע-מען וועקסלען, אז זיי קענען זיך איינרע-דען קאסע...

ארומער וועקסלען, שטהנע צייטען דער לעבט. מילא, אז פאבריקאנטען ווילען איהם נישט נעמען, איז עס נאך א האלבע צרה, אבער אז פאר גנבים איז ער אויך שוין נישט קיין סחורה, איז שוין מיט איהם זעהר ביטער.

אב-נעס

צו מארשאל פילסודסקי'ס נאמען-טאג

(—) דער לאדזער שול-קוראטאר ה' י. גאראמסקי האט פארעפענטלעכט א צירקולאר צו די דירעקציעס און ליי-טער'ס פון אלע לאדזער שולען מכח דער פייערונג פון מארשאל פילסודסקי'ס נאמענס-טאג, וואס פאלט אויס דעם 19. ד. ח. דער קוראטאר רופט די לעהרער-שאפט צו פיהרען געשפרעך מיט די קינדער, און וועלכע זיי זאלען פאפולא-ריזירען די אידעען פון מארשאל פיל-סודסקי, זיינע קאמפען און שטרעבונגען לטובת פוילען.

קאמונאלער שטייער פון הייזער פאר 1930 אין לאדז

25, 50, 75 און 125 פראצענט פון מלוכה'שען שטייער

(מ) אויף דער לעצטער זיצונג פון מאגיסטראט זענען, אין הסכם מיט'ן רעסקריפט פון אינערן-מיניסטעריום, בעשטעטיגט געווארן פאלגענדע „סטאוו-קעס" פון קאמונאלען צושלאג צום מלוכה'שען שטייער פון הייזער פאר 1930.

פון הייזער, וואס דאס אלגעמיינער דירה-געלד בעטרעפט נישט מעהר אין 1930 2000 זל. — 25 פראצענט צושלאג צום מלוכה'שען הייזער-שטייער; הייזער וואס זייער דירה-געלד בעטרעפט אין 1930 — 4000 זל. 50 פראצענט צושלאג; הייזער, וואס זייער דירה-געלד איז הע-כער 4000 גילדען — 75 פראצ. צושלאג צום הייזער, וואס זייער דירה-געלד, האט אין 1929 בעטראפען פולע 100 פראצ.— 125 פראצענט צושלאג צום מלוכה'שען הייזער-שטייער.

העכער 100 מיליאן פאסאזשירן

אויף די לאדזער באהנען און טראמווייען אין 1929

אין יאהר 1929 זענען אויף די לאד-זער וואקזאלען פערקויפט געווארען 1 מיליאן 987,447 פאסאזשיר-בילעטען, דערונטער בלויז 20,954 בילעטען פאר מיליטער-לייט. די צאהל פון בילעטען ערשטע קלאס האט פאר'ן גאנצען יאר בעטראפען 3100, צווייטע קלאס 164.098, דריטע קלאס — 1 מיליאן 977,295 בי-לעטען.

די לאדזער טראמווייען האבען אין 1929 איבערגעפיהרט 86 מיליאן 852,889 פאסאזשירען.

נעמענדיג די ציפערן פאר'ן ערשטען און צווייטען האלבען יאהר, איז די פרעקווענץ אין צווייטען האלבען יאהר, געפאלען אויף 4 און א האלבען מיל-יאן פאסאזשירען.

די אונטערשטעטישע טראמווייען הא-בען געהאט 14 מיליאן 777918 פאסא-זשירען.

אנהויב פון דער אקציע

פון „אויפבוי און זעלבסטהילף"

אין די לעצטע וואך זענען אין ווארשא פארגעקומען, ווי בעקאנט, פלענארע זיצונגען פון די הויפט-ראטען פון „צענ-טאס" (פערבאנד פון די צענטראלעס פאר יתומים-פערזארגונג), „יעאס", פון דער צענטראל-פערוואלטונג פון „ארט" און א קאנפערענץ פון „טאז". אויף די דאזיגע זיצונגען איז צוו. אגר. אויך בעש-טראכט געווארען דער אפמאך פון די דאזיגע געזעלשאפטען וועגען זייער פער-איינינטע פראפאגאנדע און זאמעל-אק-ציע א. נ. „אויפבוי און זעלבסטהילף". דער דאזיגער אפמאך איז דורך אלע גע-זעלשאפטען בעשטעטיגט געווארען און עס איז בעשלאסען געווארען צו אונטער-שטיצען די געמיינזאמע אקציע פאר „אויפבוי און זעלבסטהילף" מיט אלע כוחות צו שטעלען אין רשות פונ'ם גע-מיינזאמען קאמיטעט די בעסטע קרעפ-טען פון די געזעלשאפטען און צו מאכען אלע אנשטרענגונגען, אז די אקציע זאל געקרוינט ווערען מיט'ן געהעריגען ער-פאלג.

די עקזעקוטיווע פונ'ם פעראייניגטען קאמיטעט פון די דערמאנטע געזעלשאפ-טען האט לעצטענס אפגעהאלטען איינינ-גע זיצונגען. אויף די זיצונגען זענען בע-טראכט געווארען די רעזאלוציעס און פארשלאגען פון דער קאנפערענץ פאר „אויפבוי און זעלבסטהילף", וועלכע איז דעם 9-טען ר. ח. פארגעקומען אין ווארשא.

עס איז בעשלאסען געווארען צוטרע-טען צום דורכפיהרען די אקציע אין ווארשא און אויף דער פראווינץ. די עק-זעקוטיווע האט אויסגעארבייט א פלאן פון דער אקציע, וועלכער זעהט פאר א רייסע פראפאגאנדע און זאמעל-אקציע, וועלכע זאל פעסטיגען די אינסטיטוציעס און פערזיכערן זייער אקזיסטענץ און לאגער.

אויף דינסטאג, דעם 18 ר. ח. איז צונויפגערופען געווארען א פלענארע זי-צונג פונ'ם קאמיטעט פאר „אויפבוי און זעלבסטהילף", וועלכע דארף ענדגילטיג פעסטשטעלען דעם פלאן פון דער אק-ציע און יעדען חלק בעזונדער.

ראטעוועט, דרינגענדע הילף!

א קראנקע, ארימע משפחה געהט אונטער

פיל לאדזער כלל-טוער זענען שוין בעקאנט מיט דער אויסערגעוועהנליך-שווערער און טרויעריגער לאגע פון דער קראנקער פאמיליע וואלף זאנד-בערג, וועלכע איז פערווארפען געווא-רען אויף דער מערכה אזש אין דארף קאלי (ערשטע) הינטער לאדז, און דארט צאנקען זיי אהן שום איינזעהעניש מצד די, וועלכע קענען און דארפען זיי רא-טעווען. די גרויזאמע נויט פון דער דא-זיגער משפחה צווינגט אונז עפענטליך אויפמערקזאם צו מאכען די בערופענע כלל-טוער און אינסטיטוציעס אויף איהר טרויעריגען גורל און — איהר תיכף העלפען.

הילף איז דרינגענד, ווייל שפעטער קאן די הילף חלילה זיין א פערשפעטיג-טע. הלואי זאל דערצו נישט קומען!

די פאמיליע וואוינט אין קאלי אין קאנגאזאווסקי'ס ווילע.

לאדזער שווינדלער ארעסטירט אין פאריז

ער איז בעגאנגען שווינדלערייען צוזאמען מיט זיין געליבטע א רוסישע פרינצעסין

פון פאריז ווערט געמעלדעט:

די טעג האט די פאליציי ארעסטירט דעם בראזיליאנער שווינדלער גרליה פיצמאן, וואס איז בעקאנט דער פאליציי און אונגעצע אייראפעאישע לענדער. ער איז ארעסטירט געווארען אויף דער אנ-קלאגע פון א געוויסען יובולער שוליוואלה, וועלכער איז בע'גנב'עט געווארען אויף 10200 פראנק. אינצט האט די פאליציי ארעסטירט נאך א גנב. ער הייסט עק-שטיין און האט זיך אנגערופען עפשטיין. ער איז געבוירען דעם 22. מאי 1896 אין לאדז. ער איז שוין פיל מאל פער-ארטיילט געווארען אין פראנקרייך און אין אנדערע לענדער. אין יאהר 1924 איז ער שוין ארעסטירט געווארען פאר גנבה, וואס ער האט אויסגעפיהרט צוזא-מען מיט זיין מעטרעסע, די רוסישע פרינצעסין ד.. עקשטיין האט גע'גנב'עט פאר א געהעהרליכען שווינדלער. נאך לאנגע בעמיהונגען האט איהם די פאלי-ציי געכאפט און א שפיל-הויז אויף שאמי עליזע.

עקשטיין האט געפיהלט, אז מען וויל איהם אפנעמען א שפיצעל. ער האט גע-פרובט „מאכען פיס" אהן א הוט און א מאנטעל. מען האט איהם אבער געכאפט. מאראס שוליוואלר האט אין איהם דער-קענט דעם שווינדלער, וועלכער האט איהר געצאהלט מיט פאלשע הונדערט דאלאר.

הויזבעזיצער ווילען הנחות פאר זי-טער איז די סאניטאר-קאמיסיעס

(—) די לאדזער הויז-בעזיצער הא-בען אויף א פערזאמלונג אנגענומען א בעשלוס צו פאדערן פון דער לאדזער סאניטאר-מאכט, אז אין די שטאטישע סאניטאר-קאמיסיעס זאלען זיין פערטרע-טען פערשטעהער פון די הויז-בעזיצער, וועלכע ווערען לעצטענס זעהר אפט אויף אנ'אונגערעכטען אופן פעראורטיילט אויף געלד-שטראף פאר פלומבירטע אנטי-סאניטארען צושטאנד און זייערע הייזער.

פאדערט איבעראל
ווין כשר
שולדענער'ס

פערקויפטע נשמות

שפאנענדער ראמאן

(2-טע פארטזעצונג)

ברוימשטייד האט א ווייזע געצווייפעלט און צום סוף האט ער געהערט איהר עצה.

— גוט, איך ענטלויף, — האט ער אויסגערופען מיט א דונערדיגע קול, אבער איך וועל צוריקקומען אמאל. דעמאלט וועט נישט טרויאומפירען דער קליינליכער האס פון נידריגע מענשען. איך וועל צוריקקומען אמאל, געדענקט!

און נאך די דאזיגע ווערטער האט ער זיך געלאזט צו דער טיר.

קיינער האט זיך נישט דערוועגט איהם צו פערהאלטען, ווייל די חברים האבען מורא געהאט פאר זיין רוזיגען כח. ער איז געשטאנען א ווייליגע אין דער טיר און געדראהט מיט אנ'אויפגעהויבענער פויסט, בעת אי דער זעלבער צייט איז האנא געפאלען א פער'חלש'טע אויף דער פאדלאגע.

— איהר האט מיך געמאכט פאר א גנב — האט ברוימ-שטייד געדונערט, — צו שאנד און צו שפאט זאלט איהר זיין, מייסטער. דו ווייסט אבער נישט האבען דאס פערגעניגען מיך צו זעהען אין דער בעסטיליע.

— איך ענטלויף, אבער עס וועט קומען די מינוט, ווען מיין נקמה וועט ערפילט ווערען. דו האסט מיך אנגערופען א ממזר, א פערברעכער, דו האסט געטרעטען מיין כבוד און מיין ווירדע. אבער ווארט, דו וועסט מיר טייער בעצאהלען דערפאר!

און דא איז ברוימשטייד, ווי א משוגע'נער ארויסגעלאפען פון דער וואוינונג.

אין ווילדען גארטען האט זיך ברוימשטייד אויסבעהאלטען פאר זיינע פערפאלגער.

— מיר וועלען דעם דאזיגען וואגאבונד לאפען, — האט דער אנקומענדער פאליציאנט פערזיכערט דעם יובילער, — אפילו ער זאל זיך בעהאלטען אונטער דער ערד, מוז ער אריינפאלען אין די הענד פון דער גערעכטיגקייט.

טויטע נאכט איז צוגעפאלען. אין אלטען הויז האט גע-הערשט רוה. מייסטער לעפלאנק האט זיך געלעגט שלאפען בלויז האנא איז געזעסען אין איהר צימער, וואס איז ארויס-געגאנגען מיט די פענסטער אין גארטען. דאס יונגע מיידעל האט זיך בעגאסען מיט טרעהרען און איהר הארץ האט גע-בלוטיגט צוליב די לעצטע געשעהענישען.

— אך, לודוויג, מיין טייערער, — האט זיך האנא זיפ-צענדיג בעקלאגט און דער נשמה — וואו בויזטו אצט, לוד-וויג? וואו בלאנדזשעסט דו ארום? דאס הארץ געהט אין מיר אויס פון בעקשאפט צו דיר. אך, ווי אומגליקליך איך בין! — האט זי מיט א פערגל ווערטען בליק געקוקט אין דער פינסטערער נאכט. טראכט ער נאך פון מיר?

און דעם האט זי זיך גענומען אייננהערען, ווייל עס האט זיך איהר געדאכט, אז זי הערט עפיס דראפען זיך אויף דער מויער, באלד האט זי דערזעהען א שאטען אין פענסטער און דאן איז דערגאנגען צו איהרע אויערען א לייכט קלאפען.

האנא האט זיך א ריס געטון און א שטילער אויסרוף פון פרייד האט זיך אינסטינקטיוו דערהערט פון מויל פון פערצווייפעלטען מיידעל.

ברוימשטייד'ס בלייך פנים האט זיך בעוויזען אין פענס-טער. מיט ציטערנדיגע פינגער האט זי געעפענט דאס פענס-טער און ארומגענומען איהר געליבטען מיט לייזענשאפטליכע ארעמס.

— א, לודוויג, — האט זי אויסגערופען נאך די ערשטע מינוטען פון אומבעשרייבליכער פרייד, — וואס וועט זיין מיט אונז?

— איך ווייס נישט, — האט ברוימשטייד טרויעריג גע-ענטפערט — ווי אזוי קאן איך פאדערן, דו זאלסט זיך צו-בינדען צו מיר, בעת מיך האלט מען פאר א גנב.

— לודוויג, רעד נישט אזוי, — האט האנא געזאגט מיט טרערן — דו בויזט אומשולדיג. איך בין דערין מיך איבער-צייגט. נעגען דיר איז מען בעגאנגען א שרעקליכע אומגערעכ-טיגקייט.

— און וואס קאן איך, אומגליקליכער, מיר העלפען? — האט ברוימשטייד געענטפערט און א פערצווייפעלטען טאן. — אלץ איז געגאנגען מיר. קיינער וועט נישט ווערען אפילו הערען, ווי איך פערענטפער זיך און שרייב, אז כ'בין אומשולדיג. איך מוז אנטלויפען און אנ'אנדער לאנד.

— מו מיר נישט וועה דאס הארץ, ליבער — האט האנא געזאגט, איינהאלטענדיג זיך, זי זאל זיך נישט וויינער צוויינען.

— מיינסטו, אז דער געדאנק צו שיידען זיך מיט דיר, טוט מיר נישט נעמען וועה, מייערע? — האט דער יונגער מענש געשענקט מיט א צערוהרט קול — איך ליב דיך אי-בער מיין לעבען, איבער אלץ אין דער וועלט, און דאך מוזען מיר זיך צושיידען. מיך ערווארט נויט. ארעמקייט און אנ'-אומזיכערער גורל, ווייל אפילו אין דער פרעמד קאן איך אמאל פערפאלגט ווערען. דו דארפסט דאס. מלאך מיינער, נישט מיטמאכען.

— מיינסטו, — האט האנא אויסגערופען, — אז מיין לעבען וועט נישט זיין פער'סמ'ט צוליב דעם, וואס דו וועסט זיך דא נישט געפינען? און דאס טראכטען וועגען דיין גורל וועט מיר נישט געבען קיין רוה נישט ביי-נאכט. דער פעטער איז געלד-גייציג און ער וועט נישט א סך קלערען און מיך אוועקגעבען דעם ערשטען בעסטען, אויב ער וועט נאר האבען א פראפיט דערפון. נישט איינמאל האב איך שוין געהערט, ווי דער פעטער רעדענט אויס עפיס פראיעקטען און א שוידער איז מיר הערט אריבער איבער'ן לייב.

— דו שרעקסט מיך אויבער, מיין טייערע! — האט ברוימשטייד אנ'אנגערוהיגער אויסגערופען.

— נעהם מיך מיט, — האט האנא רחמנות'דיג זיך גע-בעטען דו מוזט זיין צווישען פרעמדע, און איך וויל זיין מיט דיר צוזאמען, טיילען זיך מיט דיין גליק או אומגליק, וואס וועט דיר אויסקומען איבערצוטראגען. אהן דיר וועל איך שטארבען!

ברוימשטייד האט פון גרויס איבערראשונג, צוגעדריקט האנא'ן צו זיין ברוסט און פאר די ליבע, הארציגע ווערטער, וואס ער האט געהערט פון איהר מויל, האט ער איהר גע-געבען א היים, לאנגען קוש.

פלוצלינג האט זיך אין דער נאכט-שטילקייט דערהערט א מורא'דיגער מענשליכער געשריי, וואס האט אלעמען גע-כאפט אויפצוטרעטען.

— דאס איז די שטים פון מיין פעטער, האט האנא מיט איבערראשונג אויסגעשריגען. וואס האט פאסירט? איך מוז שנעל לויפען זעהען, וואס עס האט פאסירט, און זי איז ארויסגעלאפען אין קארידאר. ברוימשטייד איז געגאנגען נאך איהר, נישט טראכטענדיג אפילו וועגען דער געפאהר. וואס דראהט איהם און דעם מאמענט.

— דא בעוועגט זיך עפיס, — האט האנא אויסגערופען, ווייזענדיג אויף דעם שאטען, וואס איז אויגענבליקליך פער-שוואונדען געווארען.

זיי זענען צוגעגאנגען צום געלדשמיד'ס צימער. די טיר איז געווען אויפגעפראלט. אינגעווענינג האט געפלישטשעט א קליין נאכט-לעמפעל, וואס געווארפען א בלאסען שיין אויפ'ן בעט. האנא איז די ערשטע אריינגעלאפען, נאך איהר ברוימשטייד. א שרעקליך בילד האט זיך פארגעשטעלט פאר זייערע אויגען. דער קערפער פון געלד-מייצינען לעבלאנק איז געווען אין דער העלפט אראפגעהאנגען אויף דער פאדלאגע. אויפ'ן ווייסען לייליך האבען אראפגעקוקט בלוט-פלעקען, און אויף דער ברוסט פון געלד-שמיד האט זיך בעוויזען א מעסער אונגער.

(דאס ווייטערע קומט).

אנגענומען דעם בודזשעט
פון דער לאָדזשער יודישער קהלה
202.000 גילדען בעטרעפען די סובסידיעס

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער קהלה-פאַרוואַלטונג איז נאָך א קורצער דיסקוסיע אָנגענומען געוואָרען דער קהלה-בודזשעט אין דער דריטער לייענונג.

אין אָנהויב פון דער זיצונג האָט פּרעזעס ה' ל. מינצבערג מיטגעטיילט, אַז לויט דעם רעגלאַמענט איז ביי דער דריטער לייענונג פון'ם בודזשעט נישט ערלויבט קיין דיסקוסיע. אַלע פאַרשלאַגען, וואָס וועלען אַריינגעטראָגען ווערען, מוזען זיין שריפטליך, און איבער זיי קאָן נישט געפירט ווערען קיין דעבאַטע.

ווייטער שטעלט אונטער פּרעזעס מינצבערג, אַז אייגענטליך האָט ער געמיינט, אַז דער איצטיגער דריטער בודזשעט פון דער הערשענדער מעהרהייט וועט זיין פון אַן'אַנדערע, ברייטערע פערנעמען. וואָס וועט מעגליך מאַכען ענטקעגענצוקומען די פערשידענע הצטרכות'ן פון דער שטאָט, סיי די רעליגיעזע, סיי די פילאַנטראָפּישע. צוליב'ן יאָהריגען עקאָנאָמישען קריזיס, צוליב דער וואַקסענדער נויט איז צום בעדויערען נישט מעגליך געווען אין תמונה־בודזשעט צו ברענגען צום אויסדרוק די שטרעבונגען פון דער קהלה-פערוואַלטונג. יהאי מעמא האָט מען געמוזט זיך בעמיהען די בודזשעט-פּלענער צו פערקלענערן, מ'האָט געמוזט מותר זיין פון גרויסע נויטווענדיגע זאַכען, אַרויסגעהענדיג פון דער הנחה, אַז הינטיגעס יאָהר טאָר דער בודזשעט נישט זיין גרעסער ווי אין 1929.

אין שייכות מיט די איינגעשרומפּענע בודזשעט-פּלענער, האָט די קהלה-פערוואַלטונג, געגען איהר ווילען, געמוזט זיך צוריקציהען פון איהר פּלאַן צו פערגרעסערן די אָנגעשטעלטע פון דער קהלה-קאַנצעלאַריע פאַר זייער אָפּגעהיטער אַרבייט, וואָס זיי ווייזען אַרויס ביים אויספיהרען די פונקציעס פון דער קהלה-פערמעגען. אין ... צוויי וואָלט מען זיי געדאַרפט ענטקעגענקומען מיט גרויסע הוספות, הגינט האָט מען זיך געמוזט בעגרענצען מיט קליינע הוספות, מיט'ן אויסנאַהם פון סעקרעטאַר ה' פנחס נאַרעל, פאַר וועלכען א קליינע הוספה צו זיין געהאַלט, וואָלט בעדייט א בעליידיגונג פאַר זיין איבערמענשליכער אַרבייט און זיין אָפּגעגעבענקייט. זאָלען דאָס מאָל די לויב-ווערטער פאַר זיין ווירדיגער טעטיגקייט זיין די סאַטיספאַקציע פאַר זיינע מיהעונגען. ער האָפט, אַז אין דער נאָהנטער צוקונפט וועט קומען די מאַטעריעלע פערגיטונג פאַר'ן דירעקטאָר פון דער קהלה-קאַנצעלאַריע.

צוטרעטענדיג צום סדר-היום — בודזשעט אין דער דריטער לייענונג — זענען אָפּגעשטימט און אָנגענומען געוואָרען די פאַרשלאַגען פון דער „אגודה"-פראַקציע וועגען פערקלענערן די פּאָזיציעס: אויפ'ן לעגען דעם פונדאַמענט פאַר דער מקוה אויף יולישאַ גאַס פון 10.000 אויף 5.000 זל.; אויף פאַך-אויסבילדונג פון 5000 אויף 4000 זל.; פאַר דער גמילות-חסדים-קאַסע פון 20.000 אויף 10.000 זל.

דאָס פערקלענערן די פּאָזיציע פאַר דער גמילות-חסדים-קאַסע ביי דער קהלה ווערט מאָטיווירט דערמיט, וואָס די קהלה האָט נאָך נישט אַריינגעגעבען אין דער „קאַסע" 30.000 גילדען פון די פריהערדיגע בודזשעטען.

עס ווערען אויך אַריינגעטראָגען א רייה פאַרשלאָגען פון „בונד" און „פּועלי ציון" וועגען פערגרעסערן די סומע פאַר דער קיהלה־אַקציע פון 40.000 אויף 100.000 זל., פערגרעסערן דעם סכום פאַר דער פסח-אַקציע, בעשטימען סובסידיעס פאַר די יודיש-וועלטליכע שולען, 10.000 גילדען פאַר'ן יודישען טעאַטער א. א. די אַלע פאַרשלאָגען זענען אָפּגעוואָרפען געוואָרען, מחמת זיי זענען אָנערקענט געוואָרען אַלס דעמאָנסטראַטיוו.

דאַן ווערט אָפּגעשטימט דער בודזשעט אין דער דריטער לייענונג. דער בודזשעט ווערט אָנגענומען מיט אַלע שטימען געגען די שטימען פון „בונד" און פּועלי־ציון.

דער בודזשעט שליסט זיך מיט דער סומע פון 1.300.000 זל. די סובסידיעס בעטרעפען 202.000 זל.

געלד-איבערווייזונגען קיין עסטלאַנד אין דענעמאַרק

(§) די לאָדזשער פּאָסט נעמט איצט אָן פּאָסט-איבערווייזונגען קיין עסטלאַנד און דענעמאַרק. קיין טעלעגראַפישע געלד-איבערווייזונגען ווערען דערווייל אין די דאָזיגע לענדער נישט געשיקט. קיין פּוילען קאָן מען פון די דאָזיגע לענדער שיקען ביז 1000 זל. קיין דענעמאַרק און עסטלאַנד קאָן מען שיקען ביז 400 קראָנען.

„טאָז" טרעט-צו צו דער אַקציע
פון זומער-קאָלאָניעס פאַר שול-קינדער

נעכטען איז פאַרגעקומען די קאָנסטיטואירונגס-זיצונג פון דער ניי-געוועהלטער פערוואַלטונג פון „טאָז". אַלס פּרעזעס איז אויסגעוועהלט געוואָרען ד"ר שהיי.

די פערוואַלטונג איז תיכף צוגעטרעטען צו בעראַטען די וויכטיגסטע ענינים אין די אַקציע וועגען די זומער־קאָלאָניעס.

נישט-קוקענדיג אויף דער שווערער פינאַנציעלער לאַגע פון „טאָז" און אויף דעם, וואָס עס איז פאַראויסצוזעהען שווערע קאָמפּליקאַציעס ביים זאַמלען די נויטיגע געלד-מיטלען — האָט די פערוואַלטונג פונדעסטוועגען בעשלאָסען בשום אופן נישט צו פערקלענערן די צאָהל קינדער, וועלכע דאַרפען געניסען פון דער זומער־קאָלאָניע, און דערביי אויך נישט פערגרעסערן דעם אָפּצאָהל, וואָס דאַרף און יעדער שול צוזאַמענגענומען צו ווערען פאַר די קינדער, ד.ה. פאַר יעדען קינד וועט „טאָז" בעצאָהלען אַן'אָפּצאָהל ביז 15 זל.

אויך איז בעשלאָסען געוואָרען נישט אַרויסצושיקען די קינדער, וועלכע געפינען זיך נישט אין משך פון גאַנצען יאָהר אונטער סאַניטאַר-מעדיצינישער השגחה אין דער שולע. היות א גרויסער טייל שולען און חדרים האָבען זיך הינטיגעס יאָהר אָפּגעריסען פון דער מעדיצינישער השגחה מצד „טאָז", וואָרענט די פערוואַלטונג די עלטערן פון די דאָזיגע קינדער פאַר דער קאָנסעקווענץ נישט אַרויסצושיקען זייערע קינדער אויף די זומער־קאָלאָניעס.

אויך דאָס יאָהר וועלען אַרויסגעשיקט ווערען דורך „טאָז" העכער 800 קינדער אין 4 גרופּען.

שלום צווישען די גערער און אַלעקסאַנדרער איז א בעשטעטיגטער פאַקט

אַז דער שלום צווישען די גערער און אַלעקסאַנדערער חסידים איז א געשעהענער פאַקט, נישט צום אָפּלייקענען, בעשטעטיגט שוין דער אָנגענומענער קהלה־בודזשעט פאַר 1930. אין קהלה־בודזשעט איז צוליב'ן רעאַליזירען דעם שלום שוין אַריינגעשטעלט געוואָרען פאָלגענדע נייע פּאָזיציעס פאַר די אַלעקסאַנדרערער, און נעמליך: פאַר'ן בוי פון דער ישיבה „בית ישראל" 2000 זל., פאַר דער ישיבה „בית ישראל" 2000 זל. פאַר דער ישיבה „בית ישראל" אין אַלעקסאַנדער רבי'נס הויף — 2500 זל.

אויך פאַר דער ראַדאָמסקער ישיבה איז בעשטימט געוואָרען 500 זל.

לאָדזשער פירמעס שיקען שוין וואָיאַזשאַרען מיט קאָלעקציעס קיין דייטשלאַנד

(:) עס איז שוין געקומען צו א סוף פון צאָל-קריג צווישען פּוילען מיט דייטשלאַנד. אין שייכות דערמיט האָבען לאָדזשער עקספּאָרט-פירמעס שוין אַרויסגעשיקט קיין דייטשלאַנד מעהרערע וואָיאַזשאַרען מיט קאָלעקציעס פון לאָדזשער סחורות. דייטשע אינטערנעהמונגען האָבען שוין געשיקט קיין לאָדז זייערע פערטרעטער, כדי צו עפענען דאָ פיליאַלען פון זייערע געשעפטען.

לעגיטימאַציעס פאַר זעלבסטשטענדיגע האַנדעלס-אַגענטען

צוליב דעם, וואָס מען ערוואַרט דעם זומער-סעזאָן, פאַר וועלכען די וואָיאַזשאַרען און האַנדעלס-אַגענטען וועלען אַרויספאָהרען אין דער פּראָווינץ, מאַכען מיר אויפמערקזאַם, אַז וואָיאַזשאַרען און האַנדעלס-אַגענטען מוזען בעזיצען ספּעציעלע לעגיטימאַציעס, וועלכע עס גיט אַרויס דער אינדוסטריע-אַמט פון דער ערשטער אינסטאַנץ (מאַגיסטראַט). ביים אָפּגעבען די געהעריגע דעקלאַראַציע וועגען דעם אין מאַגיסטראַט מוזען געגעבען ווערען 2 פאָטאָגראַפיעס, און אָנגעבען די פירמעס, פאַר וועלכע דער בעטרעפענדער קלויבט בעשטעלונגען.

בעת דער עהרענעכטיגער פינסטערניש
האָבען באַנדיטען אויסגעפיהרט אַ דרייסטען רויב-אָנפאַל

(§) עהרענעכטען פאַרנאַכט, ווען צוליב א דעפעקט אין דער עלעקטראָוניע איז די שטאָט איינגעהילט געוואָרען אין פינסטערניש איז אויף אַלעקסאַנדערער גאַס 114 אויסגעפיהרט געוואָרען א דרייסטער רויב-אָנפאַל.

אין זעלבען הויז געפינט זיך א קריסטליך פלייש-געשעפט, וואָס געהער צו יאַן ראַדע. אין אָוונד, נאָכ'ן צומאַכען דאָס געוועלב, האָט ראַדע צוזאַמען מיט דער פרוי זיך געפינען אין געוועלב און בערעכענט דעם טאָג-פדיון. פּלוצלינג זענען דורך דער הינטער-טיר אַריין דריי יונגע מענשען. ראַדע האָט געמיינט, אַז דאָס זענען קונים און ער האָט זיי געפרעגט, וואָס זיי ווילען. אין זעלבען מאָמענט האָבען די דריי פערשוינען אַרויסגעצויגען מאַסקעס אויף די פּנים'ער און מיט רעוואָלווערען אין די הענט האָבען זיי ראַדע'ן און זיין פרוי געהייסען ווייזען, וואו עס ליגט דאָס געלד. ראַדע האָט געענטפערט, אַז ער האָט נישט קיין געלד. דאַן האָבען די באַנדיטען זיך געוואָרפען אויף ראַדע'ן און זיין ווייב, זיי געבונדען די הענט און פיס און פערשטאָפּט די מיילער. דערנאָך האָבען זיי גענומען זוכען און נישטערן אין געוועלב און אין דער דערנעבענדיגער וואוינונג און זיי האָבען אַרויסגעשלעפּט פון די בעהעלטענישען עטליכע צעהנדליג דאָלאַר און 3200 זל. דאַן זענען זיי אַרויס פון דער וואוינונג, זיך אויפגעזעצט אויף אַן'אויטאָמאָביל, וואָס האָט אויף זיי געוואַרט פאַר דער טיר און זענען נעלם געוואָרען.

ערשט אין א האַלבער שעה אַרום איז אַריין אין געוועלב די דינסט, וואָס האָט אויפגעבונדען די ראַדעס און אַרויסגערופען פּאָליציי, וואָס האָט תיכף אונטערגענומען א נעיעג אויף די באַנדיטען.

פּאָבאָר פון יאָהרגאַנג 1909

די שטאָט-סטאַראָסטווע האָט שוין אַריינגעשיקט אין פּ.ק.או. די ליסטע פון די פּאָבאָראָווע פון יאָהרגאַנג 1909 אויפ'ן סמך פון דער דורכגעפיהרטער רעגיסטראַציע.

דער פּאָבאָר הויבט זיך אָן דעם 2 מאי און וועט דויערען ביז ענדע יוני. אויב א פּאָבאָראָווע ציהט זיך אַריבער פאַר דער צייט אויף אַן'אַנדער אָרט מוז ער אָפּגעבען א בקשה אין דער שטאָט־סטאַראָסטווע מען זאָל איהם איבערשרייבען אין דער פּ.ק.או. פון זיין נייעם וואוין-אָרט.

דאָס זעלבע מוז טאָן א לאָדזשער אויב ער איז אַריינגעטראָגען געוואָרען אין דער ליסטע אין אַן'אַנדערער שטאָט. אויב ער בעקומט נישט קיין מעלדונג פון שטאָט-סטאַראָסטווע, אַז ער איז אַריבערגעטראָגען געוואָרען אין דער לאָדזשער ליסטע, מוז ער בעת'ן פּאָבאָר זיך שטעלען צום פּ.ק.או. פון דעם אָרט, וואו ער איז פערשריבען.

כדי צו בעפרייען עקספּאָרט פון אומזאַץ-שטייער
איז נישט נויטיג ריכטיגע האַנדעלס-ביכער
אינטערעסאַנטער אורטייל פון העכסטען געריכט

א געוויסער לאָדזשער סוחר שמואל ליבלמאַן האָט אין זיין „זעזנאַניע" וועגען אומזאַץ-שטייער פאַר 1926 אָנגעגעבען, אַז זיין אונטערנעהמונג האָט אין דעם יאָהר געהאַט אַן'אומזאַץ פון 37388 זל. דערביי האָט ער אָנגעגעבען, אַז ער האָט עקספּאָרטירט האַלב-פאַבריקאַטען און פערטיגע אויסאַרבייטונגען אויף א סומע פון 142,610 זל. און דער סכום איז בעפרייט פון אומזאַץ-שטייער. אין דער „זעזנאַניע" האָט ליבלמאַן אָנגעוויזען, אַז די אָנגעגעבענע ציפערן איז ער גרייט צו בעשטעטיגען מיט זיינע האַנדעלס-ביכער.

די שאַצונגס-קאָמיסיע האָט אָבער אָפּגעשאַצט דעם אומזאַץ פון דער פירמע אויף 401.000 זל., פון וועלכע ער דאַרף צאָהלען 2 פּראָצענט שטייער.

אין דער אַפּעלאַציע מאַכט ליבלמאַן אויפמערקזאַם אויף דעם, אַז די שאַצונגס-קאָמיסיע האָט נישט גענומען אין אַכט זיינע האַנדעלס-ביכער, וועלכע האָבען זיך אומזיסט אַרומגעוואַלגערט אין ביוראָ פון פינאַנץ-אַמט. דער פאָרזיצענדער פון דער קאָמיסיע האָט איהם מיטגעטיילט, אַז זיינע ביכער זענען אַנערקענט געוואָרען פאַר נישט ריכטיג.

די דאָזיגע רעצעזיע האָט ה' ליבלמאַן אָנגעקלאָגט צום העכסטען אַדמיניסטראַטיוו טריבונאַל. דער טריבונאַל האָט אָנערקענט, אַז די אַנקלאַגע פון סוחר איז בעגרינדעט. אַרויסגעהענדיג פון דעם שטאַנדפּונקט, אַז עס איז געווען די פליכט פון דער שאַצונגס-קאָמיסיע צו בעטראַכטען און אָפּשאַצען זייער בעווייזונגס-קראַפט און איהר שטעלונג דערצו ברענגען צום אויסדרוק אין דער רעצעזיע.

דער טריבונאַל האָט דערביי זיך אַרויסגעזאָגט, אַז ווען די האַנדעלס-ביכער ווערען אַפילו אָנערקענט פאַר נישט ריכטיג, דאַרף נישט אַרויסגעטראָגען ווערען א רעצעזיע צום שאַדען פון שטייער-צאָהלער, אין דער אַנווענדונג פון אַרטיקעל 3 פון 15. אויגוסט וועגען עקספּאָרט-ערלייכטערונגען.

וויכטיגע זיצונג פון דער עמיגראַציע געזעלשאַפט „יעאַס" אין לאָדז
„יעאַס" בעקומט אַן'אייגענעם לאָקאַל

(—) נעכטען איז פאַרגעקומען אין'ם לאָקאַל פון'ם סוחרים-פאַריין (פּעטריקאָווער 10) אונטער'ן פאָרזיץ פון פּרעזעס אַבראַם קאָן א זיצונג פון'ם קאָמיטעט פון „יעאַס" אין לאָדז מיט דער בעטייליגונג פון ה' גרינפעלד פון וואַרשא און דירעקטאָר פון „היאַס" אין בערלין, ה' בענדזשאַמין.

אויף דער זיצונג איז צוו. אַנד. בעטראַכט געוואָרען די פראַגע פון לאָקאַל, און עס איז בעשלאָסען געוואָרען אין די נאָהענטסטע טעג צו דינגען אַן'ענטשפּרעכענדען לאָקאַל פאַר „יעאַס" אינ'ם צענטרום שטאָט. עס איז אויך בעשלאָסען דער קאָמיטעט צו צו אַן'ענערגישער וואַרבירונגס-אַקציע און שאַפען אין לאָדז מינדעסטענס 1000 מיטגלידער.

ווי עס זעהט אויס טראַכט זיך דער „יעאַס" אַרום מיט א פּלאַן איבערצוטראַגען די צענטראַלע פון בערלין קיין וואַרשא

טעאַטער און קונסט
די לעצטע צוויי פאָרשטעלונגען פון „הבימה"

די „הבימה", וועלכע האָט אונז געגעבען אַזעלכע גלענצענדע פאָרשטעלונגען, ווי „האוצר" און „דבוק" פערענדיגט שוין איהרע גאַסטשפּילען אין לאָדז. היינט און מאָרגען ווערען נאָך צוויי פאָרשטעלונגען און דאַן געזעגענט זיך שוין ענדגילטיג די „הבימה" מיט אונזער שטאָט.

היינט אָוונד ווערט געשפּילט „היהודי הנצחי". אַלס נאָכמיטאָגס-פאָרשטעלונג ווערט געגעבען „כתר דוד" דאָס זענען צוויי פּרעכטיגע פאָרשטעלונגען, וואָס יעדער לאָדזשער יוד דאַרף זעהען. אַלזאָ, מיר דערמאַנען: נאָך בלויז היינט און מאָרגען האָט דאָס לאָדזשער פּובליקום די מעגליכקייט צו זעהען די „הבימה" אין לאָדז.

„אררט"

היינט אָוונד ווערט געשפּילט צו פּאָפּולערע פּרייזען דאָס היינטיגע פּראָגראַם „אָהן א קאָפּ".

די הכנסה געהט לטובת די באָראָכאָוו־שולען פון אונז אין שטאָט.

לאָדזשער קראַנקען-קאַסע נעמט אונטער א קאַמף מיט רעוומאַטיזם

די לאָדזשער קראַנקען-קאַסע האָט אָנגענומען א בעשלוס אויסצובילדען אייניגע דאָקטוירים אַלס ספּעציאַליסטען אויף רעוומאַטען-קראַנקהייט, וואָס איז אין לאָדז זעהר פערשפּרייט און פיל פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע בלייבען אונפעהיג צו דער אַרבייט צוליב דער דאָזיגער חולאת.

דער נס פון „האוצר" אין „הבימה"
פון יצחק קאַצענעלסאָן

ה

מיט'ן „האוצר" האָט געטראָפען א נס. א נס, כאָטש עס איז א גוטע זאַך, שרעקט א ביסעל אָפּ. ווייל מיט נסים לעבט מען נישט. א נס איז זעלטען, נסים — נאָך זעלטענער. נאָך יעדען נס דערשרעקט זיך דער גראַטעווער. ער בענשט גומל און פרעגט מיט שרעק: וואָס וואָלט געווען, ווען דער נס זאָל, חלילה, נישט טרעפען?...

דער נס פון „דיבוק" און פון „האוצר" דערפרעהט געוואַלדיג און וואַרפט דערביי אָן א פחד: וואָס וועט זיין ווייטער? נישט יעדעם דראַמאַטורג ווערט לאָזט זיך שנייטען זבון'ן ביזן, רולטמיגער געזאָגט: ביזן סקעלעט... שלום עליכם'ן איז פּונקט קיין עולה נישט געטראָפען געוואָרען, אַ—סקי'ן אודאי נישט... אדרבא! זאָל דיקי נעמען און וועלען אַרויסוואַרפען א וואָרט פון „ווען איך בין ראָטשילד", צי א קאַפּיטעלע פון „א מעשה מיט א צינג" — ער וועט נישט קענען. דאָס הארץ, דאָס קינסטלערישע, וועט איהם נישט לאָזען. פון זיין „אוצר" האָט דיקי געשאַפען פּאַטען, איבערגעזאַנגערישט דעם סיפּור המעשה, און מאַכט האָט ער איבערגעלאָזען א ביסעל ...; בערקאָוויטש'ס „לשון קודש", האָט ער דעם „אוצר" קיין גרויסע טובה דערמיט נישט געטאָן. עס שטערט אונגעהויער, ווייל נישט נאָר בעוועגונגען, אַקציע, פּלאַסטישע שטעלונגען זענען סצעניש און נויטיגען זיך אין בילדליכקייט. נאָר אויך ווערטער! עס זענען דאָ ווערטער סצעניש און גרויס, נישט געהערטע און נישט געזעהענע. בערקאָוויטש'ס לשון איז צום לעזען און נישט צום אַראָפּרעדען עס פון דער סצענע. עס דערגרייכט נישט... נישט נאָר שרייבען, נאָר איבערזעצען דראַמאַטיש ... דאַרף בערקאָוויטש אויך נישט, כאָטש ער האָט א גאָלדענע לשון.

דיקי אין „האוצר", אַזוי ווי וואַכטאַנגאָוו אין „דיבוק", זענען, ווי די חרטומים אין מצרים, זיי האָבען בעוויזען מיט זייערע מיטלען די זעלבע וואונדער, וואָס משה רבינו האָט בעוויזען מיט'ן כח פון רבונו של עולם. אבי גוט אַזוי? איך בין מעהר ווי זיכער, אַז נאָך. דערווייל איז עס די געניאַלע יחידים, ווי וואַכטאַנגאָוו'ן און זיינע עפּליכע חברים, געלונגען. זיי מעגען זיך ערלויבען, זיי הויבען אַריין אין די בלויען פון אַנ'אָרום ווערק זייער גרויסע נשמה. די גרויסע יחידים האָבען אָבער קלייניגקע טרייע נאָכמאַכער! דאָס ווערק (דאָס אמת סצענישע) קאָן דורך אַנ'אומפערענטוואָרטליכען רעזשיסער, אויסגעמיטען ווערען און עס וועט ווערען ... מאַכען פון שני שמעלקעס, א גלומשינגער. שוישפּילער מיט א גרויסער בעציהונג צום טעאַטער, ווי עס ווייזען אַרויס די מיטגלידער פון „הבימה", דאַרפען בעצייטענס זיך קלאַמערן אָן דעם ווערק, ווי א דורשטיגער צום קוואַל. די רביים, ווען אַפילו זיי מעגען, טאָרען נישט די תלמידים. דאָס ווערק, דאָס דראַמאַטישע, געהערט צום טעאַטער, ס'איז זיין יסוד.

דער „האוצר", הגם א טרעלטוינער פּועל-יוצא פון א קינסטלער'ס א קאַפּריז שאַפען א יש מאין, איז נישט אונגאַנצען אַנ'אין, אַרויסוואַרפענדיג דאָס שלאַפריגע אַן דאָס צוצווינגענע, איז געבליבען דאָרט, פּונקט ווי אין „דיבוק", די שעהנע פאַבולע, ס'איז מעהר, ווי א קאַנווע, ס'איז א קאַנווע מיט אויפגעצוויגטע ... לויניען.

מיט'ן „האוצר" איז געשעהען א נס: ס'איז געוואָרען א ווערק אָהן א ווערק. די פיינקייטען די אַלע פון די ערשטע צוויי אַקטען. די איינצעלקייטען אויפ'ן מאַרק, ביים קרוג וואַסער (מעסקין, יודעלע ...), די האַרציגקייט פון די ברית־סצענעס (ראַזאַווסקאַ און אַלע, אַלע!), ... (ווינאַר) דערקענט די אַלמעכטיגקייט פון שטעטעל ווי פיין איז אויפגענומען געוואָרען מאַזגאָוואָי (...) ער רעדט פון הויז, פון הויז...

... אָבער זיינע די הויפּט ... „האוצר" אַזוי מענשליך... מיר מענשען, מיר געבען אַזוי וועניג מענשליכעס פון זיך אַרויס... אַלע, אַלע, אָהן אַנ'אויסנאַהם זענען אינ'ם „האוצר" ווי איין מענש. אַזא צוזאַמענשפּיל טרעפט זעלטען. דאָס גאַנצע שטעטעל איז איין מענש מיט א סך קעפּ, מיט א סך פיס און הענט דער איין מענש אין האוצר פערשטאַרקט דעם איינדרוק, יעדע האַנד־בעוועגונג, יעדער פינגערבויג, יעדער קעהר מיט אַן'אויג (נגעסין, פּרל. ווינאַר) ווירקט ווי א קלאַסישער אַפאָריזם, ווי א טיפזיניגע פראַזע, ווי א פסוק פון תנ"ך!

ו

מען זעהט ווי ער האָט זיך געצאַצקעט דיקי, מיט'ן אוצר, ווי יענער האָפּענוֹמער זולל וסובא אויף א געבראָכענער גאָנז. ער עסט עס דוקא נישט געזאַלמערהיים, פּאַוואָלינקע... ער צונעמט עס דאָס גענזעלע „פאַ קאַסטאָטשקאַם". א ביינדעלע נאָך א ביינדעלע, און פאַסמאַקעוועט זיך. „אַזא אוצר, אַזא יודישער אוצר, עך, טו..." ווער ווייס, מיט וואָס פאַר א רוסישען פסוק דער פאַניע האָט פערענדיגט ?.. עס שאַדט אָבער נישט. אַז איך גיב א משל מיט א גאַנז מעג דיקי מאַכען פון התפעלות דעם „רולטונגען" פסוק.

דיקי — אַזוי ווי ער וואָלט נישט צוגעצויגען געוואָרען צום אוצר, עס מאַכט דעם איינדרוק, אַזוי ווי ער וואָלט זיך געוואָרפען אויף איהם, אויפ'ן אוצר, אויף דער יודישער אָרימקייט, ווי א ווילדפרעמד. איך האָב, רעדענדיג אַמאָל וועגען די סטודיאַנטען פון הבימה אין מאָסקווא, שוין בעמערקט, אַז זיי זענען פאַר דעם גרויסען אַרמענער געוועזען דער דאַנקבאַרסטער מענשען-מאַטעריאַל, דאָס זעלבע, נאָר אין א שטאַרקערער מאָס, איז מיט'ן יודישען רעפּערטואַר. אונזער סצענישע ליטעראַטור איז אפשר די אָרימסטער. דער מאַטעריאַל, דער רויה-מאַטעריאַל אונזערער פאַר סצענע איז דער רייכסטער, דער געוואַלדיגסטער. סצענישער מאַטעריאַל א לא דיבוק און האוצר שטעלט אַוועק יעדען טרעטער (א פעהיגקייט, פערשטעהט זיך) פאַר אונגעהויערע אָפּגרונטען. א גוי אַז עס רעט קען זיך פאַר איהם אויף וואונדערן פון א יודישען משיח — פערלאַפּט איהם דער עטעם. דער גוי, ווי געזאָגט דאַרף זיין אַנ'אויסדערוועהלטער, ער דאַרף זיין א מבין, א זולל וסובא אַזעלכער.. די רייכקייט פון יודישען רעפּערטואַר איז די יודישע אָרימקייט.

די אָרימקייטען פון גאָר דער וועלט — דאָס זענען איהרע העדליכקייטען. די יודישע אָרימקייט איז די העדליכסטע. אָרימקייט — האָט קנייטשען, מוגטקעלע לעבער, האָט ווינקעלעך און שפּאַלט מען פינסטערניש, און מקויט האָט ליבע און שאָטען, שפּילעוודיגע שאָטען. אָט זאָגען זיי ווי וואָס אויס און אָט פערהוילען זי עס ווידער... דאָס רייכע וואָס אָנגעגעסען איז, דאָס זאַטע איז — גלאַט. דאָס צופרידענע איז פערפעטצט, האָט נישט קיין שפּאַרנקעלע אַרומצוקייען דאָרט. עס איז א מין געפּילטער מאַכל: אויסערליך — רונדיג און אינגעליך — פעט שמאַפּט..

(ענדע מאָרגען)

די רייזע פון הרב מאיר בערלין איבער אייראפא

צ ו ר י ך, (יט"א)

דא האט געװײלט דער פרעזידענט פון „מזרחי" הרב מאיר בערלין, װעלכער איז פערזענליך אויפגענומען געװארען דורך די שװײצארישע ציוניסטען.

אין א געשפרעך מיט א צײטונגס-פארשטעהער האט הרב בערלין צו-גע. ערקלערט, דאס די פינאנציעלע לאגע פון די ציוניסטישע פאנדען און אינסטיטוציעס איז א שלעכטע בלויז א דאנק דער הלואה פון 300,000 דאלאר און װארבורג'ס באנק (קוהן, לעב ענד קאמפ.) איז געװען מעגליך צו דעקען די נויטיגסטע אויסגאבען.

די פינאנציעלע לאגע װעט בולדען אײנער פון די װיכטיגסטע פונקטען פון דער סעסיע פון ציוניסטישען אקציאנס-קאמיטעט, װאס קומט פאר די טעג אין לאנדאן.

ל א נ ד א ן, (יט"א)

דא איז אנגעקומען דער פרעזידענט פון „מזרחי" הרב בערלין, װעלכער איז ארויסגעטרעטען מיט א רעדע אויף א גרויסען מזרח-מיטינג אונטער'ן פארזיץ פון הרב הכולל הערץ אין צפון-לאנדאן. הרב בערלין האט געשילדערט די איצ-טיגע לאגע אין ארץ ישראל און דאס אויפגעפאדערט די ענגלישע יודען צו שאפען בעדייטענדע געלד-מיטלען, כדי צוצוגרייטען ארץ ישראל פאר נײע טוי-זענדער עולים.

ארפוזה צו בעזייטיגען קינדער-לאזיגקייט ביי עקרות

(ענדע פון זייט 3)

רעם. די גאנצע פרעסע יובעלט.

פון דער גאנצער װעלט קומען אן מאסען טעלעגראמען און בריװ. א טײל בעגריסען די פראפעסארען און בעזונ-דער'ס פראפעסאר קאליפ'ן, צו דער גרױסער ענטדעקונג. אנדערע פרעגען זיך נאך װעגען אײנצעלהײטען, נאך אנדערע בעטען, אז מען זאל זײ צושיקען מוס-טערן.

נאך מעהר אינטערעסאנטער איז, װאס עס קומען אן שוין גאנצע צוגען מיט עקרות. לאמיש פראפעסאר קאליפ האט בפירוש ערקלערט, אז ער װעט זײן מיי-מעל צו פרײוואט מענשען נאך אויצט נישט פערקויפען נאר בלויז צו שפיטע-לער און קליניקען.

עס זעהט אויס, אז עס זײנען געקו-מען אויצט נײע צײטען. דעם סוד פון געבורט װעט שוין מעהר נישט האבען א גאטער יוד, א צדיק, א הײליגער רבי... נאר א פראפעסאר, צי סתם א דאקטאר. ער װעט פערשרײבען א ביסעל פון דער נײער מעדיצין און עס מען װעט קינדלען..

און, װי געזאגט, איז דאס נישט נאר א פראגע פון [illegible] גאר פון אויס-הײלען פרױען פון א סך קראנקהײטען, װעלכע קומען פון דעם, װאס די „גע-שלעכטס-קראפט" איז בײ זײ נישט גאר װי עס דארף צו זײן, װאס די „האר-מאנען" זײנען נישט שטארק גענוג. אהן א שיעור פרױען האבען קאפ-װעהטאגען, א סך זײנען נערװעז, נישטא פאר זײ קײן רפואה. אוצט, האפט מען, אז דורך דער נײער ענטדעקונג װעלען זײ אלע געהאל-פען װערען.

מיט א צײט צוריק איז געװען געמאל-דען, אז פראפעסאר בױטענגדאט, פון דײטשלאנד האט געמאכט די ערשטע ענטדעקונג, װי מען זאל קענען כעמיש צוזאמענשטעלען „א רײנע פרױען-הארמאן". געהײסען האט עס אויף דעם מעדיצינישען לשון, אז אוהם האט זיך אײנגענעבען צו „קריסטאליזירען דעם פרױען-געשלעכטס - הארמאן". א צװײ-טע ידיעה איז געװען, אז דער פראפע-סאר דאיזי פון סט. לואיס האט דאס בעװיזען צו טון. א סך האבען געארבײט אויף דעם. אבער ד"ר קאליפ איז ארויס-געקומען דער ערשטער, דער „זונער!"

עס קאכט זיך דערױבער מיט זײן אויפטו. מן האלט, אז דורך דעם איז אויפגעדעקט געװארען אפשר דער גרעס-טער סוד פון אונזער לעבען, דער גרעס-טער סוד פון דער װעלט — דער סוד פון יצירה, דער סוד פון בעשאפונג.

נאטורליך מוז מען נאך װארטען און זעהען װי װײט מען װעט אװעק מיט דער נײער ענטדעקונג. דאקטוירים לײ-גען שוין אבער אויף דעם גרויסע האפ-נונגען.

אפעלאציע פון טאלעב-מארקא נישט בעריקזיכטיגט

ירושלים, (יט"א)

דאס אפעלאציאנס-געריכט האט בעש-טראכט דעם פראצעס פון בעקאנטען אראבישען אגיטאטאר טאלעב מארקא, װעלכע ראיז אין דער ערשטער אינ-סטאנץ פער'משפט געװארען אויף 2 יאהר תפיסה פאר העצען די חברונ'ער אראבער געגען יודען פאר דער שחיטה.

דאס אפעלאציאנס-געריכט האט אבגע-װארפען די טענות פון דער פערטײדי-גונג, אז טאלעב מארקא האט געהאט דאס רעכט רופען די חברונ'ער אראבער צו נעהמען קעגן ירושלים, כדי צו בעשיצען זײערע ברידער, און האט בעשטעטיגט דעם אורטײל פון קרײז-געריכט.

ראדיא פראגראם

מאנטאג 16 מערץ

װארשא (1412)

11.58 שעה צײכען
12.05—13.10 גראמאפאן-פליטען-מוזיק
16.15—17.15 " "
17.45—18.45 לײכטע מוזיק פון רעסטאראן „גאסטראנאמיא"
19.10 לאנדווירטשאפטליכע ידיעות און בערזע
19.25 טעכנישער פארטראג פון ד"ר ראבעצקי
19.40—16,58 פרעסע בעריכט
20.05 מוזיק פארטראג
20,30—22— „דער „טאנץ אום גליק" (אפערעטע)
22— פארטראג
22.15 װעטער, פאליצײ, און ספארט בעריכטען
22.35 פרעסע ידיעות
23—24 טאנץ-מוזיק פון רעסטאראן „אזיס"

װילנא (385)

1205—13.10 פאלקסטימליכער קאנצערט
17.45—18.45 [illegible] קאנצערט
18.45—19.25 הערשפיל „די גרענעצהיטער אים האמען"
20.05 פארטראג „די קונסטמאלער פעראײניגונג אין װילנא"

פאזנאן (353)

14— בערזען בעריכט
16.30—16.50 בילד פונק
17.45—18.55 האקעל און אינסטרומענטאל-קאנצערט
19.05—19.30 הומאריסטישע פארטראג
19,50—20.10 פארלעזונג „די מאגישע פלאנצען"

אויסלענדישער ראדיא פראגראם

גענף (760)
20— „װאלקיריע" (אפערע)

מאילאנד (501)
20.30 אפערע טראגאמיטיע

קעניגסבערג (276)
20—25 „די גערטנערין אויס ליבע" (אפערע)

רוים (441)
20.30 „דער בלויער מזור" (אפערעטע)

סטאקהאלם (1348)
19.50 סימפאנישער קאנצערט

װיען (517)
20— כאר-קאנצערט
21.15 סאליסטען-קאנצערט (געזאנג)

פראג (487)
21.30 סאליסטען-קאנצערט (געזאנג)

קיפאן № 112
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קאן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.
גילטיג הײנט מאנטאג, דעם 17 מערץ פון 8—9 אװ.

לעזט און אבאנירט דאס „לאדזער טאגעבלאט"

ביליג קונסט-פאטאגראפיעס!
נור א קורצע צײט!!!

צוליב'ן איצטיגען קריזיס, גיב איך די מעגליכקייט דער געעהרטער קונדשאפט, צוליב די פערקלענערטע פרייזען פון די אויפנאהמען װי:

6 פאסקארטען נור 6 זל.
ברוין, דאפעלט רעטושירט (1 פעריזאן)
6 „ זײדענע (1 פעריזאן) **נור 7 זל.**
12 שטיק (Express pictures) נור 2 זל.

אויסערדעם װערען אויסגעפיהרט אויפנאמען לויט די נייעסטע פאטא-טעכניק מיט ספעציעלע ליכט-עפעקטען. פאר גרופען-אויפנאמען, װי אויך פאר פעראײנען — בעדייטענדע הנחות.
מיר עמפפעהלען זיך דער געעהרטער קונדשאפט
קונסט-פאטאגראפישע אנשטאלט
„PARISIEN"
30 פראנציסקאנער 30

לעמשניצע

17 זגיערסקא 17, מעל. 16-33
אלערליי קראנקהײטען הערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטישע דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אװנט.—מאסאזש, עלעקטריזאציע, פאקען-שלעפען, קינסטליכע הירנזאנען-בעשטראלונגען אימפינגען געגען שקארלאטינע.

בעקאנטמאכונג

דערמיט זענען מיר מודיע, אז פון הײנט, מ א נ ט א ג, פרשת תשא, הויבט מען אן
צו צײכנען מיט א צײכן אלע עופות,
װעלכע װערען געשאכטען דורך היגע שוחטים,
װעלכע זענען אונטער דער השגחה פונ'ם ראבינאט און ועד הכשרות.
דער צײכען איז ביים פיסעל פון עוף
װער עס װעט נוצען אנ'עוף אהנע צײכען א חשש נבלה וטרפה און מען דארף פרעגען א שאלה אויף די כלים.
ראבינאט און ועד הכשרות
ביי דער יודישער קהלה אין לאדז.

שענקט 2 יודישע ביכער פון אמעריקא!

נאר װאס זענען אנגעקומען צום פערקויף פון אמעריקא די צװיי שעהנע ביכער פון בעקאנטען געלעהרטען און פארשער
הרב יהודא ליב זלאטניק (יהודא עלזעט)
קהלת
דער מענש און דאס בוך.

דאס בוך בעשטעהט פון דריי טיילען: I) אנ'אריגינעלע קינסט-לעריש-פאלקסטימליכע יודישע איבערזעצונג. II) גרינדליכע אי-בערזיכט איבער דער ביבעל-קריטיק. III) אפהאנדלונג איבער אלע ודישע איבערזעצונגען פון קהלת. אונזער גרעסטער פאעט ח. נ. ביאליק שרייבט װעגען דעם בוך: די איבערזעצונג איז אמת'דיג װאונדערבאר, זי שטייגט איבער אלע פריהערדיגע יודישע איבער-זעצונגען. אויך אין פרק'ס אין יהואש'ס איבערזעצונגען איז אלץ מיד און שװער. הרב זלאטניק איז דער ערשטער, װאס האט גע-פינען דעם ריכטיגען װעג און פאסיגען סטיל „דאס בוך איז א דע-לוקס-אויסגאבע און פראכטפול געבונדען. פרייז פון בוך איז 14 גילדען (אין אמעריקא קאסט עס 3 דאלאר)

2) מיט הונדערט יאהר צוריק

א שילדערונג פון דעם אמאליגען לעבען פון יודישען פאלק, זיינע מנהגים, קליידונגען, שטרעבונגען א. ז. װ. דאס בוך איז פראכט פול געבונדען. דער פרייז 5.50 זל.
די צװיי ביכער זענען צו בעקומען דורך פאסט-פשעקאז ביי:
Rabin Sz. Złotnik, Radom.

ס'װערט געזוכט א לערן-יונגעל

ביי א בראנזירער צו מעלדען זיך ביי ה. װאסקי, װסכאדניא 28.

WYSZŁA z DRUKU
(nakładem łódzkiej księgarni „Czytaj")
„Godzina życia mężczyzny"
STANISŁAWA BALA
Cena 2 złote.
Do nabycia we wszystkich księgarniach
Skład główny: Księgarnia „Czytaj"
Narutowicza 2.

הלא חכמה תקרא, ובינה תתן קולה,

בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש, אשרי אדם שמע לי, לשקד על דלתותי יום יום. איבער דעם זאלסטו קומען אין מיין
רעכטסקאנסולענטען-ביורא צו ה' מאנעלא, פיעטריקאװער 17 זאכאדניא 52
טעלעפאן 14-79
װאו ס'װערט פינקטליך און געװיסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס: ציװילע, קארנע, האנדלאװע, אפעלאציעס אדװאלאניעס, קלאװזולעס, זאפעזיפיטשעס-ניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, װעגען דירות אין אויסלאנד ראזיעמטשע, װי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
מיט אכטונג
ד. מאנעלא, רעכטסקאנסולענט
פיעטריקאװער 17

שרייבט שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעװאוסטער קאליגראף
ל. בערמאן
— אין — 15 לעקציאנען
אין איין הודש װערט אויסגעלערנט שרייבען גוט
זאװאדזקא 19, פראנט

שוין ערשינען

דער מערץ-נומער פון דער לאדזער צייט-שריפט פאר װירטשאפטליכע, געזעלשאפט-ליכע און קולטורעלע פראגע-
„אילוסטרירטער פוילישער מאנטשעסטער"
אונטער דער רע דאקציע פון אלי בארוכין מיט ארטיקלען פון: ד"ר יוזעף זאקס, קאנסול דירעקט. מאקס קאהן, פראפ. ד"ר ק. אפענהיימער, נ. שפעט, ד"ר הענריק בערקאװיטש, באדיע, אלי בארוכין, אסקאר בערמאן, אדװ. ז. שטרויך, אדװ. א. צימערמאן, פרעזעס ל. מינצבערג, ד"ר אריהטארטאקאװער, זיגמונט לארענץ, גאט-שעלניק עדװארד ראסעט, אדװ. אברהם לעװינסאן, סטאראסטע אלעקסי רושע-װסקי, אילא ערענבורג, יוליאן טובים, אר-טור שיק, ד"ר װילהעלם פאלק, ה. כהנא, מ. הורװיטש, דיר. אברהם פערעלמאן, א.א.
דער נומער איז רייך אילוסטרירט.
פרייז 75 גראשען
צו בעקומען ביי אלע צייטונגס-פער קויפער.

ביטשריפטעז-ביורא
און סוחר'ישע עצות

ס'װערט ערטיילט אלערליי אינפארמאציעס װי אויך װערט געפיהרט א פערמיטלונגס-אבטיילונג אונטער דער פירמע
„OBRONA"
אינהאבער: מאקס בארנשטיין און קאמפ.
לאדז, שיענקעװיטשא 15
ערלעדיגט אלערליי ביטעס צום געריכט, אדמיניסטראטיװער מאכט, סקארבאװע און מיליטער-ענינים. בעמ.: א ספעציעלע װעק-סעל און שטייער - אפטיילונג. מיטארבייט פון ערשטקלאסיגע פאכמענישע כחות
דאס ביורא איז אפען פון 9 — 7 אװענד.

מאדעה רבה לאוריתא

בעזהש"ית

הנני מודיע בשער בת רבים שיצא לאור עולם הס'
„נפלאות הסבא קדישא"
מר"כק אדמו"ר הר"הק המפורסם בכל קצוי תבל רשכבה"ג מרן ר ישכר בער זצ"ל מראדאשיץ,
בו יסופר נפלאות, וח"ת, ושיחותיו ומדרגותיו הנוראים מופתיו העצומים, אשר קדש בהם שם שמים ברבים, וכל קורות ימי חייו מטרם התגלותו, עד יום הסתלקותו, אשר נפש הקורא יתענג בה עונג רוחני, ויתלהב לבו לעבודתו ית"ש, ע"כ כל מי שלא זכהב עדין משכו וקחו לכם ברכה לתוך בתיכם, וזכות הצ"הק המובאים בתוך הספר יעמד לנו שנזכה להרמת קרן ישראל במהר הולגאולה שלמה ובנין ציון וירושלים בב"א.
הצעיר ראובן חיים אלכסנדר
בהר"הח מו"ה יוסף יהודא ז"ל מראדאשיץ
לאדז, קאמיענא 17
הערה: גם התמונה של הר"הק הנ"ל יש להשיג אצלי.
[illegible]: צוזי חי ס'האט איינער ארויסגעגעבען מעשה-ביכלעך פון אדמו"ר הק'.ר' אליעזר דוד זצ"ל מראדאשיץ, און פון פערבנט שטפחס א בילד, זאל מען היטען, אז עס איז פולשטענדיג ליגענד, און עס איז אהן ערלויבניש פון הרבנים הצדיקים שליט"א מראדאשיץ. מען איז איהם מזהיר מהיום והלאה זאל צוזלכעס נישט פאטירען, בפקודת בני הרה"ק מראדאשיץ זי"ע הנ"ל.
אדרעס שלי: R. Czarnicha, Łódź, Kamienna 17

האנדעלס-בילאנסען
פאר'ן יאהר 1929
װערען פאכמעניש אויסגעפערטיגט
דורכ'ן ביורא „ארגוס"
36 זאכאדניא 36, טעלעפ. 10,847

מעכאנישע שלאסעריי און װייסעריי
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)
כ'נעם אן פערשידענע שלאסעריי-ארבייט און אויטאגענישע שװייסונגען אונטער גאראנטיע.
פריװאט-װאוינונג גדאנסקא 20, װ. 17.

אינזש. אורי גליקליך װארענט, אז

איידער איהר מאכט דעם לעצטען דעצידירענדען טריט און בע-שליסט צו קויפען װעלכע נישט איז מאשין, װעלכען נישט איז ארטיקל פון דער טעכנישער בראנזשע, װענדעט זיך צוערשט
צו אונז

מיר האבען די גענעראל-פערטרעטונג פון פערשידענסטע, ערשטקלאסיגע, װעלט-בערימטע אויסלענדישע פאבריקען און דאס אויסשליסליכע רעכט צו פערקויפען זייערע אויסארבייטונגען אין פוילען.

איידער איהר מאכט דעם לעצטען דעצידירענדען טריט און בעשליסט צו קויפען

שוין געניצטע לאקאמאבילען, מאטארן, אויטאמאבילען אדער פער-שידענסטע אנדערע ארטיקלען פון דער טעכנישער בראנזשע,— בעראט זיך צוערשט אומבעדינגט מיט אונז

אונזערע אינזשינערן, ערפארענע ספעציאליסטען אויף אלע געביטען, װעלען אייך געבען זייער פאכמענישע מיינונג, נאך גע-נויער אויספראבירונג און איבערנעמענדיג אויף זיך די פולע גאראנטיע.

מיר שטעלען גלייכצייטיג איין פערטרעטער אין אלע פונקטען פון דער פוילישער רעפובליק. מיט אפערטען קענען זיך װענדען נור פערזאנען מיט פעראורטיילאזער פערגאנגענהייט, װאס בע-זיצען אנטשפרעכענדע בעסטע רעפערענצען, אויסערסט טיכטיגע, ענערגישע און רעפרעזענטאטיװע. געװיסע טעכנישע קענטנישען זענען געװינשט.

מיר ליפערן דאס בעסטע אויף מעגליכסט גוטע בעדינגונגען.

װענדעט זיך שוין צו אונז, דען אן ריזיקא װעט איהר האבען ביידייטענדע געלד געװינסען:

Inż. Urij Gliklich, Warszawa,
Elektoralna 11/12
skrz. poczt. 393. —— Tel. 36-76.

װיכטיג פאר דאמען!

פאר נאר **2.50 זל.** מאכע איך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע היטע איבער-ארבייטע איך אויף גאנצליך נײ. געדענקט די אדרעס:
23 זאװאדזקא 23
אין הויף. 2-טען איינגאנג, לינקס פארטער.
בעמערק.: נײ היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער **50 פראצ. ביליגער.** װי איבעראל אויספערטיגונג
„TOLA"

אבאנעמענטס-פרייז: [illegible] אויסלאנד [illegible] 20— פרענק [illegible] 1.25 דאלאר. אנאנסען-פרייז: [illegible]

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.